

**Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет
імені Івана Огієнка**

Природничо-економічний факультет

Кафедра географії та методики її викладання

Лісовський А.С., Матуз О.В., Любинська І.Б.

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО
ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З ДИСЦИПЛІНИ «РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІЧНА І
СОЦІАЛЬНА ГЕОГРАФІЯ»**

**Кам'янець-Подільський
2022**

УДК 911.3:33+913](4/9)(075.8)

ББК 26.82 (0)я73+65.049(2/8)

М 54

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою
Природничо-економічного факультету
Кам'янець-Подільського національного університету
імені Івана Огієнка
(протокол № 1 від 25 січня 2022 року)*

Рецензенти:

Гарбар В.В. – кандидат географічних наук, старший викладач кафедри географії та методики її викладання Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка;

Касіяник І.П. – кандидат географічних наук, доцент кафедри географії та методики її викладання Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка;

Волощук Ю.О. – доктор економічних наук, доцент кафедри економіки, підприємництва, торгівлі та біржової діяльності Подільського державного університету.

Лісовський А.С., Матуз О.В., Любинська І.Б.

М 54 Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи з дисципліни «Регіональна економічна і соціальна географія». – Кам'янець-Подільський: Видавничо-поліграфічне підприємство «'Апостроф». – 2022 – 85 с.

Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи з дисципліни «Регіональна економічна і соціальна географія» підготовлений відповідно робочої програми дисципліни «Регіональна економічна і соціальна географія» для студентів 3 курсу, денної форми навчання спеціальності 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини). Видання може бути використано студентами спеціальності 014 Середня освіта (Географія), 106 Географія. Видання містить загальні методичні рекомендації, розподіл часу за модулями і змістовими модулями та форми навчальної роботи студента, методичні рекомендації по підготовці до практичних занять, методичні рекомендації до організації самостійної роботи студентів, список рекомендованих основних літературних джерел, дидактичні матеріали. Використання навчального видання забезпечить високий рівень знань, сприятиме глибшому розумінню положень суспільної географії в частині знань про функціонування світового господарства, економік окремих країн, глобальних і регіональних ринків, міжнародного (географічного) поділу праці тощо.

УДК 911.3:33+913](4/9)(075.8)

ББК 26.82 (0)я73+65.049(2/8)

©Лісовський А.С., 2022

©Любинська І.Б., 2022

©Матуз О.В., 2022

ЗМІСТ

1. Мета й предмет вивчення дисципліни	3
2. Загальні методичні рекомендації	5
3. Розподіл часу за модулями і змістовими модулями та форми навчальної роботи студента	6
4. Методичні рекомендації по підготовці до практичних занять	42
5. Методичні рекомендації до організації самостійної роботи студентів	74
6. Дидактичні матеріали	79
7. Список рекомендованих джерел	81
8. Інформаційні ресурси	82

1. МЕТА ТА ПРЕДМЕТ НАВЧАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни: передбачає засвоєння основних положень суспільної географії в частині знань про функціонування світового господарства, економік окремих країн, глобальних і регіональних ринків, міжнародного (географічного) поділу праці тощо.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: територіальна організація світового господарства загалом та окремих країн зокрема.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- теоретичні засади регіональної економічної і соціальної географії;
- методи наукових досліджень населення і господарства;
- основні форми зовнішньоекономічних зв'язків;
- етапи розвитку світового господарства;
- сучасні інтеграційні процеси у світовому господарстві;
- основні теоретичні положення міжнародного географічного поділу праці;
- галузеву структуру світового господарства та спеціалізацію окремих країн і регіонів світу в міжнародному поділі праці;
- стан суспільно-географічного розвитку країн світу на етапі становлення постіндустріальних та інформаційних суспільств, проблеми їх розвитку;
- особливості інтеграції і формування галузево-територіальних структур, а також існуючі зв'язки та перспективи їх розвитку з Україною.

вміти:

- визначати фактори та передумови ефективного розміщення виробництва;
- аналізувати галузево-територіальну структуру країн в період встановлення постіндустріального, інформаційного суспільства, суспільно-географічні проблеми їх розвитку;
- визначати місце країн на економічній і політичній карті світу;
- порівнювати рівень суспільно-географічного розвитку країн та характеризувати їх територіальні відмінності;
- визначати сучасні проблеми регіонального розвитку країн світу.

2. ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Навчальна дисципліна належить до циклу професійної підготовки, вибіркова частина циклу.

Навчальна дисципліна «Регіональна економічна і соціальна географія» вивчається після: географії населення, географії України, географії світового господарства, географії природних ресурсів.

Спеціальні (фахові) компетентності:

- здатність демонструвати знання про структуру географії, предмет її дослідження, місце і зв'язки в системі наук, етапи розвитку, значення для суспільства;
- здатність застосовувати базові знання з природничих та суспільних наук у навчанні та професійній діяльності при вивченні Землі, геосфер, материків і океанів, України, природних і суспільних територіальних комплексів;
- здатність використовувати поняття, концепції, парадигми, теорії географії для характеристики географічних явищ і процесів на різних просторових рівнях (глобальному, регіональному, в межах України, локальному);
- здатність належно використовувати географічну термінологію, ефективно і вільно передавати географічні ідеї, принципи і теорії письмовими, усними та візуальними засобами;
- здатність орієнтуватися у світовому й національному географічному освітньо-науковому просторі в контексті необхідності постійного розширення і актуалізації географічних знань для підвищення професійної майстерності;
- здатність до пошуку джерел географічної інформації та її наукового опрацювання і використання, зокрема, порівняння, аналізу і представлення на основі географічних методів і підходів, у тому числі інформаційних технологій;
- здатність пояснювати закономірності територіальної організації суспільного виробництва, просторових процесів та форм організації життя людей у світі, його регіонах та країнах.
- здатність усвідомлювати сутність взаємозв'язків між природним середовищем та людиною, розуміти та пояснювати стратегію сталого розвитку людства.

Очікувані результати навчання з дисципліни.

Здобувачі вищої освіти повинні:

- визначати найбільш ефективні методологічні підходи та методичні засоби при здійсненні виробничої і дослідницької діяльності;

- розробляти програму регіональних галузевих або комплексних географічних досліджень та практично її реалізовувати;
- встановлювати просторові чинники прояву явищ і процесів;
- застосовувати комплексно методи географічних досліджень;
- аналізувати методологічні принципи організації виробничої діяльності для максимальної її ефективності;
- організовувати поетапно дослідницький та виробничий процеси, як-то постановка завдання, корегування діяльності, контроль та оцінювання її результатів.

Обсяг дисципліни

НАЙМЕНУВАННЯ ПОКАЗНИКІВ	ХАРАКТЕРИСТИКА НАВЧАЛЬНОЇ	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік навчання	3-4	4
Семестр вивчення	6-7	7-8
Кількість кредитів ЄКТС	10	10
Загальний обсяг годин	300	300
Кількість годин навчальних	100	42
Лекційні заняття	52	22
Практичні заняття	48	20
Семінарські заняття	-	-
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна та індивідуальна	200	258
Форма підсумкового контролю	Залік, іспит	Залік, іспит

Тематичний план навчальної дисципліни «Регіональна економічна і соціальна географія» складається з 2-ох змістових модулів: 1. Вступ до курсу: основні положення дисципліни; 2. Європейсько-Азійський, Америко-Австралійський регіон.

Навчальний процес здійснюється у таких формах: лекційні, практичні заняття, самостійна робота студента, контрольні заходи.

3. РОЗПОДІЛ ЧАСУ ЗА МОДУЛЯМИ І ЗМІСТОВИМИ МОДУЛЯМИ ТА ФОРМИ НАВЧАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Розподіл часу за змістовими модулями для студентів денної та заочної форм навчання з дисципліни «Регіональна економічна і соціальна географія» наводиться в табл. 3.1., 3.2.

Таблиця 3.1 – Розподіл часу за змістовними модулями для студентів денної форми навчання з дисципліни «Регіональна економічна і соціальна географія».

Змістові модулі	Усього, годин	Форми навчальної роботи		
		Лекційні заняття	Практичні заняття	Самостійна робота
Змістовий модуль 1. Вступ до курсу: основні положення дисципліни	150	26	24	100
Змістовий модуль 2. Європейсько-Азійський, Американо-Австралійський регіон	150	26	24	100
Разом	300	52	48	200

Таблиця 3.2 – Розподіл часу за змістовними модулями для студентів заочної форми навчання з дисципліни «Регіональна економічна і соціальна географія».

Змістові модулі	Усього, годин	Форми навчальної роботи		
		Лекційні заняття	Практичні заняття	Самостійна робота
Змістовий модуль 1. Вступ до курсу: основні положення дисципліни	150	6	4	140
Змістовий модуль 2. Європейсько-Азійський, Американо-Австралійський регіон	150	16	16	118
Разом	300	22	20	258

4. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ПО ПІДГОТОВЦІ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття – форма навчального заняття, спрямованого на формування вмінь та навичок виконання певних видів роботи.

За кожною темою дисципліни проводяться практичні заняття (табл. 4.1, 4.2), на яких організовується обговорення зі студентами питань з тем, визначених робочою програмою, формуються вміння та навички застосування окремих положень навчальної дисципліни шляхом індивідуального та групового виконання відповідно сформованих завдань.

Проведення практичних занять базується на попередньо підготовленому матеріалі – самостійна робота студента.

Оцінки, отримані студентом під час практичних занять враховуються при виставленні поточної оцінки за змістовими модулями з навчальної дисципліни «Регіональна економічна і соціальна географія».

Таблиця 4.1 – План проведення практичних занять із дисципліни «Регіональна економічна і соціальна географія» для денної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин
	Денна форма
Змістовий модуль 1. Вступ до курсу: основні положення дисципліни	
Тема 1. Теоретичні аспекти дослідження регіональної економічної і соціальної географії світу	2
Тема 2. Сучасна політична карта світу	2
Тема 3. Міжнародні організації і союзи	2
Тема 4. Географія світових природних ресурсів	4
Тема 5. Географія населення і систем розселення	2
Тема 6. Географічний аналіз зайнятості, релігійний та етнічний склад населення світу	2
Тема 7. Науково технічна революція і світове господарство	2
Тема 8. Географія галузей первинного сектора економіки. Географія гірничодобувної і паливно-енергетичної промисловості світу	2
Тема 9. Географія галузей вторинного сектора економіки. Географія промисловості світу	2
Тема 10. Географія галузей третинного сектора економіки. Географія галузей транспорту світу	2
Тема 11. Глобальні проблеми людства	2
Разом за змістовим модулем 1	24

Змістовий модуль 2. Європейсько-Азійський, Американо-Австралійський регіон	
Тема 11. Суспільно-географічна характеристика країн Західної Європи	2
Тема 12. Суспільно-географічна характеристика країн Північної Європи	2
Тема 13. Суспільно-географічна характеристика країн Південної Європи	2
Тема 14. Суспільно-географічна характеристика країн Центральної Європи	2
Тема 15. Суспільно-географічна характеристика країн Східної Азії	2
Тема 16. Суспільно-географічна характеристика країн Південно-Західної Азії та Аравійського півострова	2
Тема 17. Суспільно-географічна характеристика країн Центральної Азії	2
Тема 18. Суспільно-географічна характеристика країн Південної та Південно-Східної Азії	2
Тема 19. Суспільно-географічна характеристика країн Північної Америки	2
Тема 20. Суспільно-географічна характеристика країн Південної Америки	2
Тема 21. Суспільно-географічна характеристика країн Південної та Центральної Африки	1
Тема 22. Суспільно-географічна характеристика країн Північної та Західної Африки	1
Тема 23. Суспільно-географічна характеристика Австралії та Океанії	2
Разом за змістовим модулем 2	24
Разом годин	48

Таблиця 4.2 – План проведення практичних занять із дисципліни «Регіональна економічна і соціальна географія» для заочної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин
	Заочна форма
Змістовий модуль 1. Вступ до курсу: основні положення дисципліни	
Тема 1. Теоретичні аспекти дослідження регіональної економічної і соціальної географії світу. Сучасна політична карта світу. Міжнародні організації і союзи	2
Тема 4. Географія світових природних ресурсів, населення. Науково технічна революція і світове господарство.	2
Разом за змістовим модулем 1	4
Змістовий модуль 2. Європейсько-Азійський, Американо-Австралійський регіон	
Тема 9. Суспільно-географічна характеристика країн Західної, Північної, Південної, Центральної Європи	2
Тема 10. Суспільно-географічна характеристика країн Східної, Центральної, Південно-Західної Азії	2
Тема 11. Суспільно-географічна характеристика країн Південно-Східної Азії та Аравійського півострова Азії	2
Тема 12. Суспільно-географічна характеристика країн Північної Америки	2
Тема 13. Суспільно-географічна характеристика країн Південної Америки	2
Тема 14. Суспільно-географічна характеристика країн Південної та Центральної Африки	2
Тема 15. Суспільно-географічна характеристика країн Північної та Західної Африки	2
Тема 16. Суспільно-географічна характеристика країн Австралії та Океанії	2
Разом за змістовим модулем 2	16
Разом годин	20

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ВСТУП ДО КУРСУ: ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Практичне заняття з теми 1. Теоретичні аспекти дослідження регіональної економічної і соціальної географії світу

Навчальні цілі: *знати:* предмет і методи регіональної економічної і соціальної географії; місце курсу в системі географічних наук; *вміти:* аналізувати географічні теорії та фундаментальні положення теорії районування.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Охарактеризуйте предмет і методи регіональної економічної і соціальної географії.
2. Обґрунтуйте завдання регіональної економічної і соціальної географії світу. Визначте її місце в системі географічних наук.
3. Які сучасні методи дослідження застосовують у регіональній економічній і соціальній географії? Чому доцільним є поєднання методів дослідження?
4. Охарактеризуйте зв'язки регіональної економічної і соціальної географії світу з фізичною та економічною географією.
5. Які перші наукові школи з'явилися у світовій регіональній економічній і соціальній географії?
6. Охарактеризуйте основні наукові теорії, вчення, гіпотези.

Контрольні завдання:

1. Порівняйте основні форми наукового знання в регіональній економічній і соціальній географії. Визначте та охарактеризуйте її. Заповніть таблицю 1.1 «Основні наукові теорії, вчення, гіпотези».

Таблиця 1.1

Назва	Характеристика
Вчення про економіко-географічне положення.	
Вчення про міжнародний географічний поділ праці.	
Вчення про територіальну	

організацію суспільства й господарства (ТОСГ).	
Теорія економічного районування.	
Концепція “полюсів росту”	
Концепція глобальних (світових) міст.	

2. Охарактеризуйте різницю між географічним детермінізмом та енвайронменталізмом.
3. Охарактеризуйте методи економічної і соціальної географії, заповнивши таблицю 1.2 (Див. Дидактичні матеріали, ст.75).

Таблиця 1.2

Назва	Характеристика
Історичний метод	
Картографічний метод	
Порівняльний метод	
Метод спостережень	
Метод системного аналізу	
Статистичний метод	
Економіко-математичні методи	
Методи дистанційних спостережень	

Практичне заняття з теми 2. Сучасна політична карта світу та етапи її формування. Класифікація країн світу.

Навчальні цілі: *знати:* поняття “територія”, “залежна територія”, “країна”, “держава”; про державний устрій країн світу; історико-географічні субрегіони; *вміти:* виявити відмінності у використанні даних термінів; встановлювати основні юридичні ознаки держави; класифікувати країни

світу за рівнем економічного розвитку; аналізувати сучасні підходи до регіонального поділу світу.

Питання та проблеми для обговорення

1. Поняття держави, країни, території
2. Форми правління держав
3. Форми адміністративно-територіального устрою держав
4. Етапи формування політичної карти світу
5. Типологія країн світу
6. Чим відрізняються поняття держави, країни, території?
7. Яка різниця між монархією та республікою, їх різновиди
8. Яка різниця між унітарним та федеративним устроєм держави?
9. Назвіть основні етапи формування політичної карти світу.
10. Зміни на політичній карті світу наприкінці ХХ ст. та початку ХХІст.
11. Які ознаки покладені у класифікацію країн світу?

Контрольні завдання:

1. Заповніть таблицю 2.1. «Сучасні підходи до регіонального поділу світу» за І.О. Родіонова, Б.П. Яценко, П.О. Масляк, Я.Б. Олійник, А.В. Степаненко, В.П. Максаковський.

Дотепер не існує єдиного уніфікованого підходу до виділення регіонів світу. Простежуються суттєві розбіжності у виділенні історико-регіональних одиниць.

Таблиця 2.1

Сучасні підходи до регіонального поділу світу

Частина світу, континент	І.О. Родіонова	Б.П. Яценко	П.О. Масляк, Я.Б. Олійник, А.В. Степаненко	В.П. Максаковський
Європа				
Азія				
Африка				
Америка				
Австралія і Океанія				

2. Заповніть таблицю 2.2 «Історико-географічні субрегіони».

Різниця в природних умовах, економічна й культурна специфіка сформували всередині регіонів окремі, відносно єдині території, більш низького рангу – субрегіони.

Таблиця 2.2

Субрегіон	Де знаходиться? Які країни входять?
Близький Схід	
Середній Схід	
Закавказзя	

Практичне заняття з теми 3. Міжнародні організації

Навчальні цілі: знати: міжнародні організації та союзи; чинники, які сприяють утворенню міжнародних організацій; поняття геополітика і геостратегія; **вміти:** аналізувати географію міжнародних організацій та союзів та їх вплив на політичні та економічні процеси, що відбуваються у світі.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Які чинники сприяють утворенню міжнародних організацій?
2. Назвіть найбільші глобальні міжнародні утворення.
3. Розкажіть про найвідоміші регіональні міжнародні організації.
4. Яка міжнародна організація і чому є найвідомішою і найавторитетнішою у світі?
5. Що вам відомо про функції, які виконують Генеральна Асамблея і Рада Безпеки ООН.
6. Назвіть спеціалізовані організації ООН.
7. Що таке геополітика і геостратегія?
8. Як впливають географічні чинники на долю країн і народів?
9. Яка роль ООН у світі?
10. Які ви знаєте глобальні та регіональні міжнародні організації?

Контрольні завдання:

1. З'ясуйте основні відмінності в напрямках діяльності міжнародних організацій. Вкажіть їх основні цілі і завдання.
2. Заповніть таблицю 3.1 «Міжнародні організації та союзи».

Таблиця 3.1

Назва організації	Рік заснування	Країни-члени	Мета створення	Штаб-квартира

3. За допомогою умовних знаків нанести на контурну карту світу міжнародні організації та союзи.
4. На вашу думку, яке значення для України має євроінтеграція. Вкажіть позитивні та негативні моменти даного процесу.

Практичне заняття з теми 4. Географія світових природних ресурсів

Навчальні цілі: **Знати:** поняття про ресурсозабезпеченість; класифікацію природних ресурсів; **вміти:** визначати забезпеченість різних країн головними видами природних ресурсів.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Визначення природних ресурсів.
2. Поняття про ресурсозабезпеченість.
3. Класифікація природних ресурсів.
4. Світові мінеральні ресурси, їх розподіл між країнами світу.
5. Земельні, лісові та водні ресурси світу.
6. Ресурси Світового океану.
7. Забезпеченість різних країн головними видами природних ресурсів.
8. Розміщення основних природних ресурсів.
9. Розміщення паливно-енергетичних ресурсів.
10. Розміщення рудних та нерудних мінеральних ресурсів.

Контрольні завдання:

1. Забезпеченість різних країн головними видами природних ресурсів
Характеристика природних ресурсів світу, за атласом світу. Виписати райони і країни, які мають власні природні ресурси світового значення.

Таблиця 4.1

Ресурс	Райони	Країни
Нафта		
Газ		
Вугілля		
Уран		
Залізні руди		
Марганцеві руди		
Мідні руди		
Свинцево-цинкові руди		
Алюмінієві руди		
Золото		
Сірка		
Фосфорити		
Лісові ресурси		

2. Визначте рівень ресурсозабезпеченості природними ресурсами на одну особу. Зробіть висновок про ресурсозабезпеченість.

Таблиця 4.1

<i>Країна</i>	<i>Кількість населення (млн..чол)</i>	<i>Земельні ресурси (млн..га)</i>	<i>Забезпеченість земельними ресурсами на 1 жителя (га/чол.)</i>	<i>Площа сільсько-господарських угідь (з них землі що обробляють) млн.га</i>	<i>Забезпеченість сільськогосподарськими угіддями (з них землі що обробляють) млн.га</i>
США	263	937,3		428 (187,7)	
Японія	125	37,2		5 (4,4)	
Німеччина	82	35,7		18 (12)	
Франція	58	55,1		31 (19,4)	
Польща	38	31,3		19 (14,6)	
Бразилія	165	851,2		238 (50,7)	
Китай	1254	959,6		387 (95,7)	
Індія	1000	328,8		181 (169,6)	

Ресурсозабезпеченість = Запаси: кількість населення

3. На основі таблиці Таблиця 4.1. «Оцінка термінів виснаження викопних ресурсів (розрахунки «Римського клубу»)» проаналізуйте виснаження основних природних ресурсів (Див. Дидактичні матеріали, ст. 77).

Практичне заняття з теми 5. Вивчення населення і систем розселення

Навчальні цілі: Знати: поняття народжуваність, смертність, природний приріст населення, відтворення населення, статевий, віковий та сімейний склад населення; просторі тенденції розвитку природного відтворення; закономірності розміщення населення світу та окремих регіонів;
вміти: обчислювати темпи росту та приросту населення; аналізувати чинники, що впливають на народжуваність та смертність; процес постаріння суспільства; опанувати методику графічного зображення та аналізу віково-статевої структури населення; міжнародний досвід демографічної політики щодо народжуваності.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Кількість населення світу та великих регіонів
2. Просторові тенденції природного відтворення населення
 - Народжуваність
 - Смертність
 - Середня тривалість життя
 - Природний приріст населення
3. Статевий і віковий склад населення
4. Шлюбність і сімейний склад населення
5. Регіональна демографічна політика.
6. Розміщення населення.
7. Форми геопросторової організації розселення.
8. Сільське розселення. Міське розселення. Урбанізація.
9. Просторова структура розселення

Контрольні завдання:

1. Розрахувати частки регіонів у населенні світу. Заповнити табл. 5.1. Розподіл населення світу за регіонами, % (Див. табл.4.1), [д) 3, ст.55].

Таблиця 5.1

Регіони	1000	1500	1900	1950	2025
Європа					
Азія					
Африка					
Америка					
Австралія і Океанія					

2. Співвіднесіть графіки демографічного переходу та типові статеві-вікові піраміди окремих країн. Зробіть висновки про народжуваність, смертність, природний приріст населення та стадію (фазу) демографічного переходу в цих країнах.

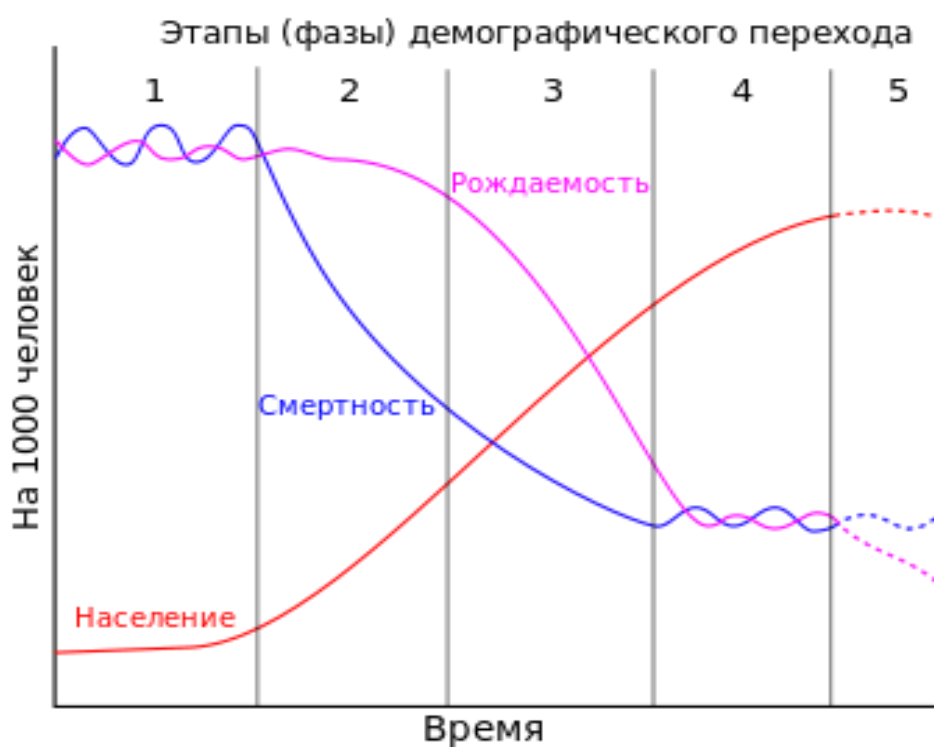

Рис. 5.1. Графіки демографічного переходу

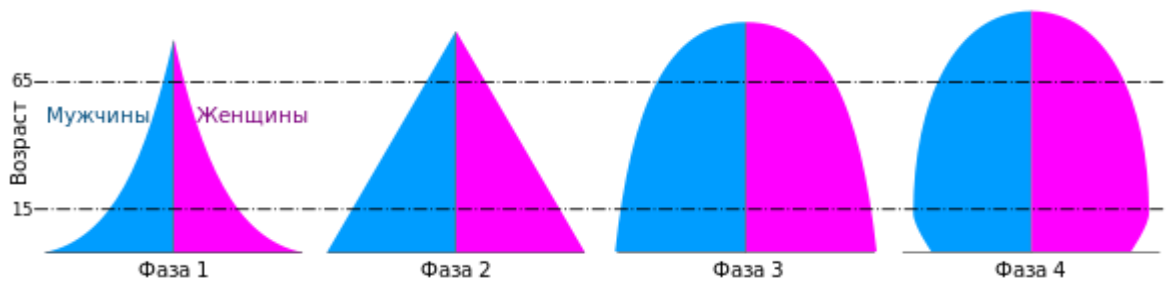

Рис. 5.2. Статеві-вікові піраміди, характерні для різних стадій демографічного переходу

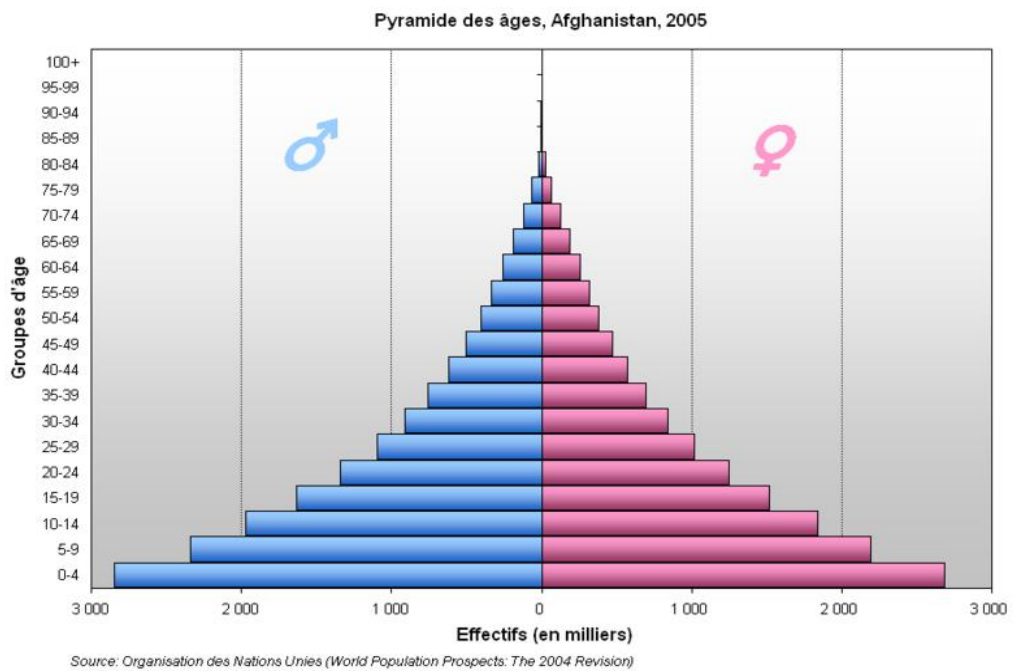

Рис. 5.3 Статеві-вікова піраміда Афганістану

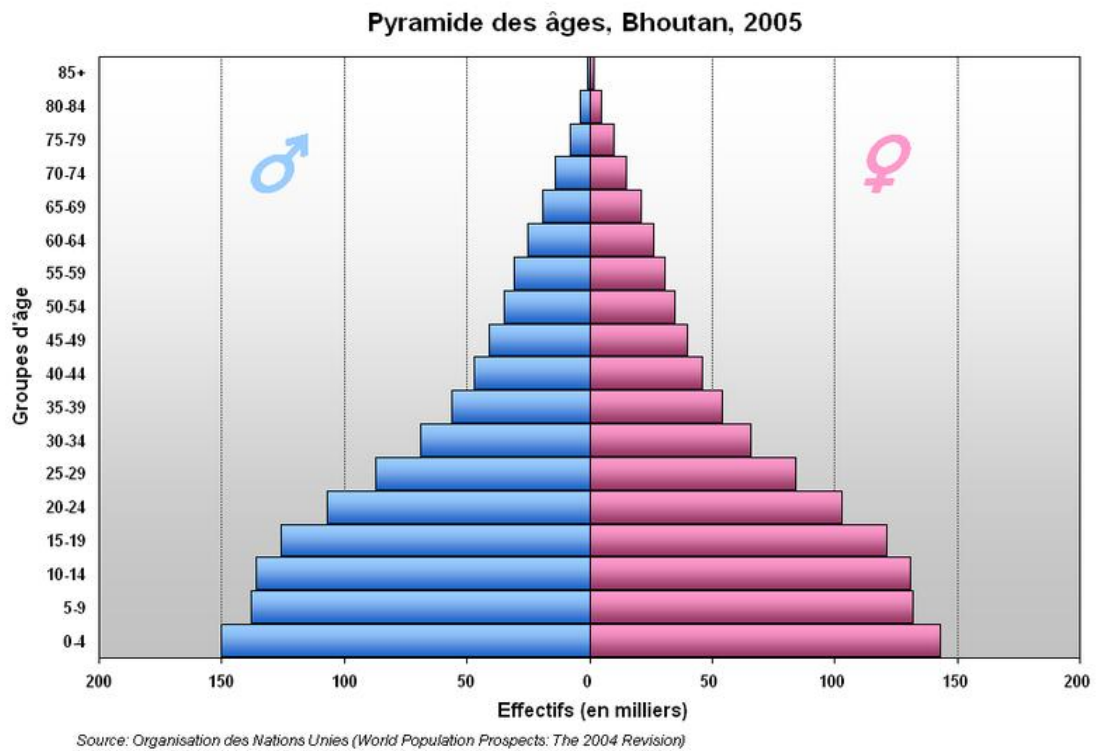

Рис. 5.4 Статєво-вїкова пїраміда Бутану

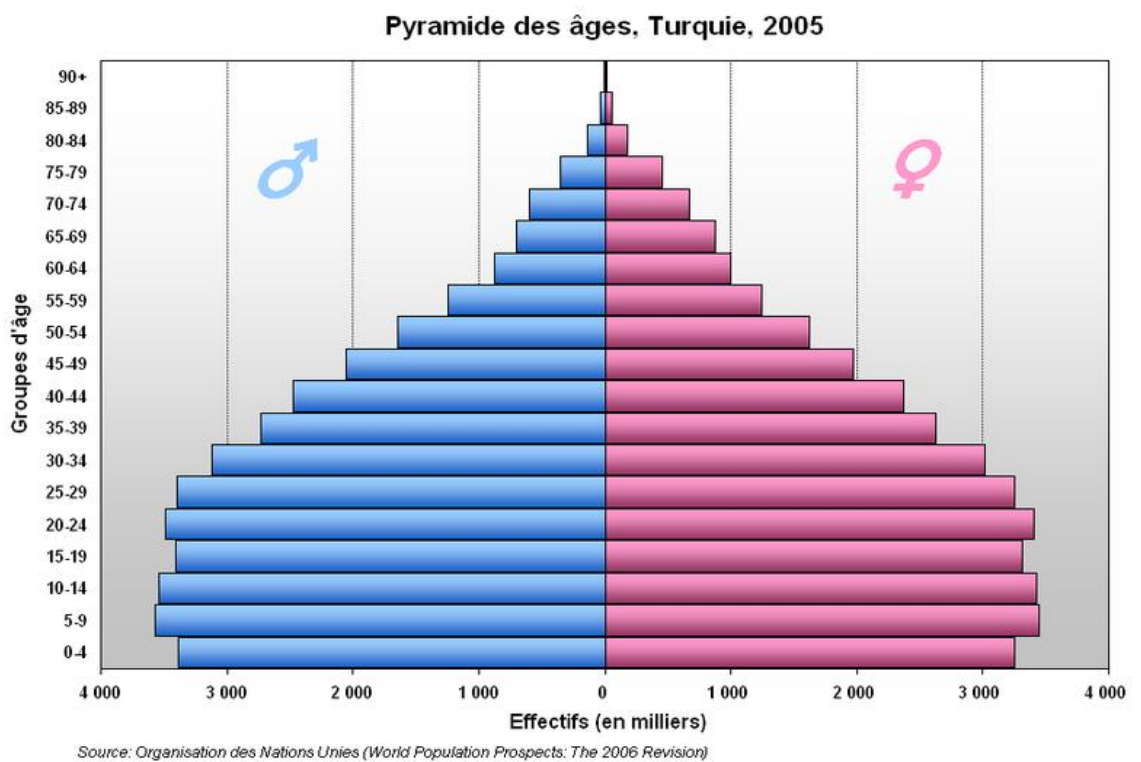

Рис. 5.5 Статєво-вїкова пїраміда Туреччини

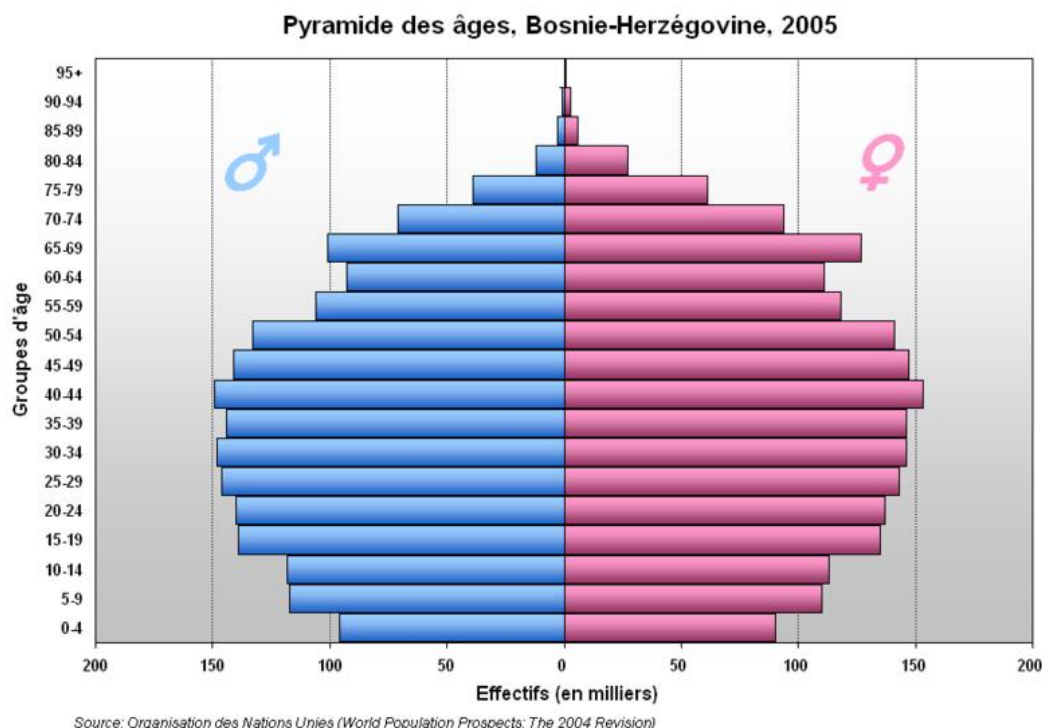

Рис. 5.6 Статеві-вікова піраміда Боснії і Герцеговини

3. Поясніть ситуацію. Дослідження показують, що характер відтворення населення тісно пов'язаний із загальними тенденціями в змінах функцій, величини та складу сімей. Розгляньте наведені в табл. 5.2 тенденції в змінах сімей і вкажіть, які ознаки відтворення населення вони супроводжують (зокрема, як змінюються рівні народжуваності та смертності).

Таблиця 5.2

Зміни величини та складу сімей	Характерні ознаки відтворення населення
1. Помірне зростання частки великих сімей і зменшення малих, відносна стабільність частки простих сімей, збільшення частки одиноких, незначне збільшення середньої величини сім'ї.	
2. Збільшення частки малих і зменшення частки великих сімей, зростання частки простих і скорочення частки складних сімей, зменшення середньої величини сім'ї.	

4. Назвати і пояснити характер впливу окремих чинників на ступінь заселеності території. Вказати ареали з найвищою і найнижчою концентрацією населення. Проаналізувати показники середньої щільності населення країн світу (Див. табл.4.1)[д) 3, ст.55].

Практичне заняття з теми 6. Географічний аналіз зайнятості, релігійний та етнічний склад населення світу

Навчальні цілі: Знати: головні поняття і категорії, які застосовують у географії економічної діяльності населення; особливості причин і напрямів сучасної міграції населення; етнічну структуру населення світу за лінгвістичною ознакою, засвоїти класифікацію країн за етноструктурною ознакою та географію компактного проживання найбільших за людністю етносів; релігійний склад населення світу, особливості поширення світових, національних релігій і первісних вірувань; соціально-економічні аспекти рівня життя людей та культурно-цивілізаційні риси життя людей; **вміти:** з'ясувати особливості формування працересурсного потенціалу та зайнятості населення різних типів країн; застосовувати методику картографування міграції населення; аналізувати етнічну структуру населення світу; аналізувати релігійний склад населення окремих країн світу та України.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Трудові ресурси. Економічно активне населення, зайняте й безробітне.
2. Рівень життя населення світу.
3. Індекс людського розвитку (ІЛР).
4. Які показники та характеристики треба враховувати для оцінки способу життя людей ?
5. Що традиційно враховують для визначення рівня життя людей? Назвіть інтегральний показник рівня життя.
6. Перелічіть показники, які використовують для описання якості життя людей.
7. Які категорії населення виділяють за рівнем доходів?
8. Міграції, їх причини й мотиви.
9. Які сучасні тенденції міграційних процесів у світі?
10. За якими ознаками класифікують етноси ?
11. Які типи держав виділяють за етноструктурною ознакою?

12. Які мовні сім'ї та групи виокремлюють у лінгвістичній класифікації етносів?

13. Релігійний склад населення країн світу.

Контрольні завдання:

1. Як реалізовується міграційна політика в окремих країнах Європи, Америки та Азії? Висновки записати в зошит (Див. табл.10.1), [д] 3, ст.65-70].
2. За атласами населення світу проаналізувати та встановити зв'язок між % і галузевою зайнятістю населення світу та рівнем економічного розвитку країни, заповнити таблицю 4.2. (Див. табл.9.1), [д] 3, ст.64].

Таблиця 4.2

Тип країни	Рівень безробіття,%	Країни чи регіони	Рівень соц.-економ. розвитку
Аграрні (понад 25% зайнятих у сільському господарстві)	0 – 10		
	10-30		
	30 +		
Індустріальні (зайнято понад 25% у промисловості)	0-10		
	10-30		
	30+		
Аграрно-індустріальні (однакова чисельність зайнятих у с/г та промисловості)	0-10		
	10-30		
	30+		
Постіндустріальні (зайнято у сфері послуг понад 70% населення)	0-10		
	10-30		
	30+		

5. До кожного типу країни, виділеного за етнічною структурою, підібрати по 5-8 прикладів країн з різних континентів.
6. Вивчити та проаналізувати табл. 6.1 «Релігійний склад населення країн світу». Проаналізуйте, які країни мають найбільш мозаїчну релігійну

структуру? Зверніть увагу на головні географічні напрямки поширення релігій в історичному аспекті (Див. табл.15.2), [д) 4, ст.77-83].

Практичне заняття з теми 7. Науково-технічна революція і світове господарство

Навчальні цілі: Знати: поняття науково-технічна революція; провідні риси науково-технічної революції; **вміти:** аналізувати вплив науково-технічної революції на матеріальне виробництво, транспорт, торгівлю, на нематеріальне виробництво та територіальну структуру господарства.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Еволюційний та революційний шлях розвитку виробництва.
2. Провідні риси науково-технічної революції.
3. Вплив науково-технічної революції на матеріальне виробництво.
4. Вплив науково-технічної революції на транспорт.
5. Вплив науково-технічної революції на торгівлю.
6. Вплив науково-технічної революції на нематеріальне виробництво.
7. Вплив науково-технічної революції на територіальну структуру господарства.
8. Поясніть, чому в епоху науково-технічної революції галузями авангардної трійки стали саме електроенергетика, машинобудування і хімічна промисловість.
9. Чому в епоху науково-технічної революції відбувається зміна співвідношення між виробничою і невиробничою сферами?

Контрольні завдання:

1. Проаналізуйте провідні напрями вдосконалення виробництва в умовах науково-технічної революції та заповніть таблицю 7.1. Для виконання завдання скористайтесь текстом з підручника зі списку № 5, ст.. 22-23.

Таблиця 7.1

Назва	Характеристика
Електронізація	
Комплексна автоматизація	
Прискорений розвиток атомної	

енергетики	
Виробництво нових матеріалів	
Прискорений розвиток біотехнології	
Космізація	
Електрифікація, механізація, хімізація	

2. Проаналізуйте впровадження досягнень науково-технічної революції в різних країнах світу та заповніть таблицю 7.2.

Таблиця 7.2

Країни	Впровадження досягнень
США	
Японія	
Велика Британія	
Франція	
Південна Корея	

3. Проаналізуйте та обґрунтуйте причини гальмують розвиток інноваційних технологій в Україні.

Практичне заняття з теми 8. Географія галузей первинного сектора економіки. Географія гірничодобувної і паливно-енергетичної промисловості світу

Навчальні цілі: Знати: галузеву структуру господарства; принципи розміщення лісо виробничого комплексу; галузеву структуру галузей сільського господарства світу; **вміти:** виявити особливості територіальної організації галузей паливно-енергетичної промисловості; виявити особливості сучасної територіальної організації підприємств галузі; характеризувати сировинну базу та принципи розміщення галузі; аналізувати чинники що впливають на розвиток окремих його галузей по регіонах світу; виявити переваги та недоліки «Зеленої революції» у сільському господарстві.

Питання та проблеми для обговорення

1. Сучасна галузева структура світового господарства.
2. Особливості розміщення та сучасні тенденції розвитку сільського, лісового господарства і рибальства світу.
3. Основні тенденції у світовому енергоспоживанні.
4. Перспективи та проблеми освоєння альтернативних джерел енергії.
5. Основні тенденції у світовому енергоспоживанні.
6. Географія галузей паливної промисловості світу: нафтова; промисловість світу; газова промисловість світу; вугільна промисловість світу; світова електроенергетика.
7. Охарактеризуйте принципи розміщення галузей лісохімічної промисловості й основні центри їх розвитку.
8. Проаналізуйте проблеми розвитку лісової і деревообробної промисловості. Назвіть шляхи їх подолання.
9. Географія галузей рослинництва світу: зернове господарство; світу; вирощування технічних культур; інші галузі світового рослинництва.
10. Географія галузей тваринництва.

Контрольні завдання:

1. Характеристика світового господарства – за даними атласу виписати у таблицю країни і регіони, які мають високий та дуже високий рівень розвитку окремої галузі господарства, проаналізувати за рахунок власних, чи імпортованих ресурсів це досягається. Записати висновки.

Таблиця 8.1

Галузь господарства	Сировинна база галузі	Країни чи регіони	Власні чи імпортовані ресурси
Паливна промисловість	(які ресурси?)		+ власні
Електроенергетика			- імпортовані
Чорна металургія			
Кольорова металургія			
Машинобудування			
Хімічна промисловість			

Лісова деревообробна промисловість			
Текстильна промисловість			
Сільське господарство (рослинництво)			
Сільське господарство (тваринництво)			

2. Підготувати доповідь на тему: «Альтернативні джерела енергії». (Кожен студент обирає самостійно одне джерело). Тему доповіді кожен студент обирає самостійно одне альтернативне джерело енергії. Доповідь має складати 1-2 сторінки.
3. Користуючись літературою, випишіть та проаналізуйте стадії виробництва ЛПЦ (лісопромислового циклу). Охарактеризуйте міжгалузеві зв'язки галузі. Розкрийте проблеми та перспективи розвитку комплексу.
4. Підготувати доповідь на тему «Порівняльна характеристика сільського господарства двох країн світу». Для доповіді країни обирати бажано різні за розвитком та розміщені в різних природних зонах для відображення зональності та рівня розвитку сільського господарства. Проаналізувати зміни в галузевій структурі сільського господарства під впливом «Зеленої революції».

Практичне заняття з теми 9. Географія галузей вторинного сектора економіки. Географія промисловості світу

Навчальні цілі: **Знати:** основні галузі машинобудування світу; просторове розміщення основних машинобудівних, металургійних регіонів світу; принципи розміщення основних галузей хімічної промисловості світу; галузеву структуру харчової і легкої промисловості; **вміти:** виявити основні тенденції розвитку галузей в ХХ ст. – на початку ХХІ ст.; виявити фактори,

що зумовили їх формування; прослідкувати основні сучасні тенденції розвитку галузей.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Особливості і тенденції розвитку та розміщення машинобудування світу в сучасних умовах.
2. Географія основних галузей машинобудування світу. Основні машинобудівні регіони світу та їх характеристика. Основні риси географії сировинної бази.
3. Географія світового виробництва чорних металів.
4. Розміщення виробництва і споживання кольорових металів. Сучасні тенденції розвитку галузі.
5. Чи збігається розміщення основних родовищ металів з металургійними центрами світу?
6. Які із країн світу є лідерами з виробництва чорних металів та які галузі промисловості є найбільшими споживачами продукції чорних металів?
7. Хімічна промисловість світу. Найхарактерніші риси розвитку і розміщення в сучасну епоху.
8. Гірничохімічна промисловість світу.
9. Світова географія виробництва полімерів.
10. Галузева структура харчової, легкої промисловості.
11. Які країни мають лідируючі позиції у виробництві різних видів тканин?
12. Чому суттєво змінилася географія розміщення швейної і взуттєвої промисловості? Поясніть зменшення обсягів виробництва швейних виробів у розвинутих країнах.

Контрольні завдання:

1. Скласти таблицю основних чинників розміщення галузей спеціалізації найбільших машинобудівних регіонів світу (Західна Європа, Північна Америка, Східна і південно-Східна Азія, Центральна і Східна Європа), використовуючи таку форму.

«Основні чинники розміщення галузей спеціалізації найбільших машинобудівних регіонів світу»

Таблиця 9.1

Основні галузі спеціалізації	Основні чинники розміщення								
	Металургійно-сировинна база	Велика кількість трудових ресурсів	Трудові ресурси високої кваліф.	Значний споживач	Вигоди географ. положення	Науково-технічна база	Міждержавна інтеграція	Експортна орієнтація	інші

2. Скласти картосхему «Виробництво легкових автомобілів у світі на початку ХХІ ст.» (Див. Дидактичні матеріали, ст. 78).
3. Накреслити та проаналізувати схему пірметалургійного ЕВЦ (див. Топчієв, Сусп-геогр дослідж., методологія, методи, методики. – с. 360-361)
4. Користуючись атласом заповнити таблицю 9.2 «Особливості галузевого складу хімічної промисловості по регіонах світу». Таблицю заповнити за такою формою: провідні галузі, принципи територіальної організації, експортна спрямованість продукції.

Таблиця 9.2

Регіон			
Західна Європа			
Південна Європа			
Центральна Європа			
Східна Азія			
Південна Азія			

5. Визначте, у яких країнах світу виробляють товари під торговельними марками Next, Frank Walder, Ecco, Carlo Pozolini, Geox. Складіть список цих товарів.

6. Підготувати доповідь: «Українські та імпортовані продукти харчування у споживчому кошику українців». Доповідь має складати 1-2 сторінки.

Практичне заняття з теми 10. Географія галузей третинного сектора економіки. Географія галузей транспорту світу

Навчальні цілі: **Знати:** особливості галузевої структури світової транспортної системи; **вміти:** аналізувати вплив розвитку транспортної системи на формування основних промислових регіонів світу.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Географічні особливості та основні тенденції розвитку транспорту світу у другій половині XX ст. – на початку XXI ст.
2. Географія галузей сухопутного транспорту світу:
 - автомобільний транспорт світу;
 - залізничний транспорт світу;
 - трубопровідний транспорт світу.
3. Географія галузей водного транспорту світу:
 - морський транспорт світу;
 - внутрішній водний транспорт світу;
 - географія повітряного транспорту світу.
4. Національні і регіональні транспортні системи.
5. Транспортна система світу.

Контрольні завдання:

1. Зобразити схему галузевої структури світового транспорту.
2. На контурній карті світу відобразити: а) найбільші аеропорти з пропускнуою здатністю понад 15 млн. пасажирів на рік; б) найбільші морські порти з вантажообігом понад 100 млн. т.
3. Користуючись атласом та підручниками порівняти особливості розвитку транспортних систем двох країн (за вибором). Доповідь має складати 1-2 сторінки.

Практичне заняття з теми 11. Глобальні проблеми людства

Навчальні цілі: *знати:* поняття глобальних проблем людства та основні причини їх виникнення; *вміти:* аналізувати поняття глобалізація, охарактеризувати її ефекти, наслідки, характеризувати основні глобальні проблеми людства, причини їх виникнення та шляхи подолання; а також вплив цих процесів на соціально-економічний розвиток України.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Поняття глобальних проблем людства та основні причини їх виникнення.
2. Паливно-енергетична проблема.
3. Сировинна та продовольча проблема.
4. В чому полягає криза надвиробництва?
5. Демографічна проблема.
6. Екологічна проблема.
7. Політичні проблеми сучасного світу.
8. Проблема міжнародної безпеки.
9. Роль держав та інших політичних і громадських утворень у вирішенні глобальних викликів і загроз.
10. Охарактеризуйте процес зникнення видів.
11. Шляхи розв'язання глобальних проблем людства.

Контрольні завдання:

1. Встановіть відповідність і заповніть таблицю Таблиця 11.1 «Класифікація глобальних проблем».

Глобальні проблеми:

1. Раціональне використання ресурсів Світового океану, мирне освоєння космічного простору.
2. Утилізація відходів життєдіяльності.
3. Подолання економічної відсталості частини регіонів і країн світу.
4. Відвернення світової термоядерної війни і забезпечення стабільного миру. Подолання епідемій, тяжких захворювань (серцево-судинних, онкологічних, СНІДу, наркоманії).
5. Ліквідація наслідків світових та локальних криз.
6. Культурно-моральні проблеми втрати довіри до соціальних інститутів, нестабільності сім'ї та послаблення зв'язку поколінь.

7. Боротьба з міжнародною злочинністю, наркобізнесом, тероризмом, проблеми демократизації та охорони прав людини.
8. Роззброєння і конверсія військового виробництва.
9. Пристосування людини до умов природного і соціального середовища, що змінюється під впливом НТР.
10. Надійне забезпечення людства сировиною, енергією, продовольством.
11. Раціональне природокористування і збереження навколишнього середовища.
12. Попередження локальних, регіональних та міжнародних конфліктів.

Таблиця 11.1

Види глобальних проблем	Глобальні проблеми			
Проблеми у сфері суспільних взаємовідносин				
Проблеми у сфері взаємодії природи і суспільства				
Проблеми розвитку людини та забезпечення її майбутнього				

2. Проаналізуйте теорію глобалістики та запишіть у зошит основні її положення. Зверніть увагу на теорію Володимира Вернадського та Нільса Бора, Бертрана Рассела, Альберта Ейнштейна («Маніфест Рассела-Ейнштейна» (1955)). Загалом теорія глобалістики сформувалася у другій половині 60-х років ХХ століття і пройшла у своєму розвитку три етапи.
3. Проаналізуйте основні положення «Порядку денного на 21 століття».

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ЄВРОПЕЙСЬКО-АЗІЙСЬКИЙ, АМЕРИКАНО-АВСТРАЛІЙСЬКИЙ РЕГІОН

Практичне заняття з теми 12. Суспільно-географічна характеристика країн Західної Європи

Навчальні цілі: *знати:* місце країн Західної Європи у макрорегіоні й гео економічній структурі світу; *вміти:* аналізувати диференціацію просторового, демографічного, економічного потенціалу країн Західної Європи; визначити галузі спеціалізації окремих країн Західної Європи; обговорити суспільно-географічні аспекти проблем економічного, демографічного, соціального, політичного розвитку країн Західної Європи.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Загальні відомості, геополітичне положення, фізико- та економіко-географічне положення.
2. Населення.
3. Характеристика економіки (промисловість, сільське господарство, інфраструктура (транспорт, туризм, рекреація та ін.).
4. Туризм як галузь спеціалізації країн Західної Європи.
5. Зовнішньоекономічні зв'язки, внутрішні відмінності.
6. Економіко-географічна характеристика Франції, Бельгії, Нідерландів, Люксембургу, Німеччини, Австрії, Ліхтенштейну, Швейцарії.

Контрольні завдання:

1. Підготуйте доповідь-презентацію дослідження суспільно-географічної характеристики країн Західної Європи: Франція, Бельгія, Нідерланди, Люксембург, Німеччина, Австрія, Ліхтенштейн, Швейцарія за типовим планом (Див. Дидактичні матеріали, ст. 79).

Практичне заняття з теми 13. Суспільно-географічна характеристика країн Північної Європи

Навчальні цілі: *знати:* місце розвинених країн Північної Європи у макрорегіоні й гео економічній структурі світу; *вміти:* аналізувати диференціацію просторового, демографічного, економічного потенціалу розвинених країн Північної Європи; визначити галузі спеціалізації окремих

країн Північної Європи; аналізувати підходи ЄС до регіональної політики; обговорити суспільно-географічні аспекти проблем економічного, демографічного, соціального, політичного розвитку країн Північної Європи.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Загальні відомості, геополітичне положення, фізико- та економіко-географічне положення.
2. Населення.
3. Характеристика економіки (промисловість, сільське господарство, інфраструктура (транспорт, туризм, рекреація та ін.).
4. Туризм як галузь спеціалізації країн Північної Європи.
5. Зовнішньоекономічні зв'язки, внутрішні відмінності.
6. Економіко-географічна характеристика Фінляндії, Швеції, Норвегії, Данії, Великої Британії, Ірландії, Ісландії, Естонії, Литви, Латвії.

Контрольні завдання:

1. Підготуйте доповідь-презентацію дослідження суспільно-географічної характеристики країн Північної Європи: Фінляндія, Швеція, Норвегія, Данія, Велика Британія, Ірландія, Ісландія, Естонія, Литва, Латвія за типовим планом (Див. Дидактичні матеріали, ст. 79).

Практичне заняття з теми 14. Суспільно-географічна характеристика країн Південної Європи

Навчальні цілі: *знати:* місце розвинених країн Південної Європи у макрореєоні й геоекономічній структурі світу; *вміти:* аналізувати диференціацію просторового, демогеографічного, економічного потенціалу розвинених країн Південної Європи; визначити галузі спеціалізації окремих країн Південної Європи; обговорити суспільно-географічні аспекти проблем економічного, демографічного, соціального, політичного розвитку країн Південної Європи.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Загальні відомості, геополітичне положення, фізико- та економіко-географічне положення.
2. Населення.

3. Характеристика економіки (промисловість, сільське господарство, інфраструктура (транспорт, туризм, рекреація та ін.).
4. Туризм як галузь спеціалізації країн Північної Європи.
5. Зовнішньоекономічні зв'язки, внутрішні відмінності.
6. Економіко-географічна характеристика країн Північної Європи: Італії, Сан-Марино, Ватикану, Монако, Мальти, Греції, Іспанії, Португалії, Андорри, Сербії, Чорногорії, Хорватії, Албанії, Боснії і Герцеговини, Північної Македонії, Словенії, Косово, Гібралтару.

Контрольні завдання:

1. Підготуйте доповідь-презентацію дослідження суспільно-географічної характеристики країн Північної Європи: Італія, Сан-Марино, Ватикан, Монако, Мальта, Греція, Іспанія, Португалія, Андорра, Сербія, Чорногорія, Хорватія, Албанія, Боснія і Герцеговина, Північна Македонія, Словенія, Косово, а також Гібралтар за типовим планом (Див. Дидактичні матеріали, ст. 79).

Практичне заняття з теми 15. Суспільно-географічна характеристика країн Центральної Європи

Навчальні цілі: знати: місце розвинених країн Центральної Європи у макрореєоні й геоекономічній структурі світу; **вміти:** аналізувати диференціацію просторового, демогеографічного, економічного потенціалу розвинених країн Центральної Європи; визначити галузі спеціалізації окремих країн субреєону; обговорити суспільно-географічні аспекти проблем економічного, демографічного, соціального, політичного розвитку країн Центральної Європи.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Загальні відомості, геополітичне положення, фізико- та економіко-географічне положення.
2. Населення.
3. Характеристика економіки (промисловість, сільське господарство, інфраструктура (транспорт, туризм, рекреація та ін.).
4. Туризм як галузь спеціалізації країн Північної Європи.
5. Зовнішньоекономічні зв'язки, внутрішні відмінності.

6. Економіко-географічна характеристика Польщі, Чехії, Словаччини, Угорщини, Румунії, Словенії, Хорватії, Македонії, Боснії і Герцеговини, Союзної республіки Югославії, Албанії. А також – території молодих незалежних країн, колишніх європейських республік СРСР – Литви, Латвії та Естонії, Білорусі, України та Молдови.

Контрольні завдання:

1. Підготуйте доповідь-презентацію дослідження суспільно-географічної характеристики країн Центральної Європи: Польщі, Чехії, Словаччини, Угорщини, Румунії, Словенії, Хорватії, Македонії, Боснії і Герцеговини, Союзної республіки Югославії, Албанії. А також – території молодих незалежних країн, колишніх європейських республік СРСР – Литви, Латвії та Естонії, Білорусі, України та Молдови за типовим планом (Див. Дидактичні матеріали, ст. 79).

Практичне заняття з теми 16 Суспільно-географічна характеристика країн Східної Азії

Навчальні цілі: *знати:* місце розвинених країн Східної Азії у макрореєоні й геоекономічній структурі світу; *вміти:* аналізувати диференціацію просторового, демогеографічного, економічного потенціалу розвинених країн Східної Азії; визначити галузі спеціалізації окремих країн Східної Азії; обговорити суспільно-географічні аспекти проблем економічного, демографічного, соціального, політичного розвитку країн Східної Азії.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Загальні відомості, геополітичне положення, фізико- та економіко-географічне положення.
2. Населення.
3. Характеристика економіки (промисловість, сільське господарство, інфраструктура (транспорт, туризм, рекреація та ін.).
4. Туризм як галузь спеціалізації країн Північної Європи.
5. Зовнішньоекономічні зв'язки, внутрішні відмінності.
6. Економіко-географічна характеристика країн Східної Азії: КНР, КНДР, Південної Кореї, Японії, Монголії, Гонконгу і Тайвані.

Контрольні завдання:

1. Підготуйте доповідь-презентацію дослідження суспільно-географічної характеристики країн Східної Азії: КНР, КНДР, Південна Корея, Японія, Монголія, Гонконг, Тайвань. Підготуйте доповідь-презентацію за типовим планом (Див. Дидактичні матеріали, ст. 79).

Практичне заняття з теми 17. Суспільно-географічна характеристика країн Південно-Західної Азії

Навчальні цілі: *знати:* місце країн Південно-Західної Азії у макрореєоні й геоекономічній структурі світу; *вміти:* аналізувати диференціацію просторового, демогеографічного, економічного потенціалу розвинених країн Південно-Західної Азії; визначити галузі спеціалізації окремих країн субреєону; обговорити суспільно-географічні аспекти проблем економічного, демографічного, соціального, політичного розвитку країн Південно-Західної Азії.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Загальні відомості, геополітичне положення, фізико- та економіко-географічне положення.
2. Населення.
3. Характеристика економіки (промисловість, сільське господарство, інфраструктура (транспорт, туризм, рекреація та ін.).
4. Туризм як галузь спеціалізації країн Північної Європи.
5. Зовнішньоекономічні зв'язки, внутрішні відмінності.
6. Економіко-географічна характеристика країн Південно-Західної Азії: Афганістану, Бахреєну, Ізраїлю, Йорданії, Ірану, Іраку, Ємену, Катару, Кіпру, Кувейту, Лівану, Об'єднаних Арабських Еміратів (ОАЕ), Оману, Саудівської Аравії і Сирії.

Контрольні завдання:

1. Підготуйте доповідь-презентацію дослідження суспільно-географічної характеристики країн Південно-Західної Азії: Афганістан, Бахреєн, Ізраїль, Йорданія, Іран, Ірак, Ємен, Катар, Кіпр, Кувейт, Ліван, Об'єднані Арабські Емірати (ОАЕ), Оман, Саудівська Аравія і Сирія.

Підготуйте доповідь-презентацію за типовим планом (Див. Дидактичні матеріали, ст. 79).

Практичне заняття з теми 18. Суспільно-географічна характеристика країн Центральної Азії

Навчальні цілі: *знати:* місце розвинених країн Центральної Азії у макрореєоні й геоекономічній структурі світу; *вміти:* аналізувати диференціацію просторового, демогеографічного, економічного потенціалу розвинених країн Центральної Азії; визначити галузі спеціалізації окремих країн Центральної Азії; обговорити суспільно-географічні аспекти проблем економічного, демографічного, соціального, політичного розвитку країн Центральної Азії.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Загальні відомості, геополітичне положення, фізико- та економіко-географічне положення.
2. Населення.
3. Характеристика економіки (промисловість, сільське господарство, інфраструктура (транспорт, туризм, рекреація та ін.).
4. Туризм як галузь спеціалізації країн Північної Європи.
5. Зовнішньоекономічні зв'язки, внутрішні відмінності.
6. Економіко-географічна характеристика країн Центральної Азії: Республіка Казахстан, Киргизька Республіка, Республіка Таджикистан, Туркменістан і Республіка Узбекистан.

Контрольні завдання:

1. Підготуйте доповідь-презентацію дослідження суспільно-географічної характеристики країн Центральної Азії: Республіка Казахстан, Киргизька Республіка, Республіка Таджикистан, Туркменістан і Республіка Узбекистан. Підготуйте доповідь-презентацію за типовим планом (Див. Дидактичні матеріали, ст. 79).

Практичне заняття з теми 19. Суспільно-географічна характеристика країн Південної і Південно-Східної Азії

Навчальні цілі: знати: місце країн Південної і Південно-Східної Азії у макрореґіоні й геоекономічній структурі світу; **вміти:** аналізувати диференціацію просторового, демогеографічного, економічного потенціалу розвинених країн Південної і Південно-Східної Азії; визначити галузі спеціалізації окремих країн субреґіону; обговорити суспільно-географічні аспекти проблем економічного, демографічного, соціального, політичного розвитку країн Південної і Південно-Східної Азії.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Загальні відомості, геополітичне положення, фізико- та економіко-географічне положення.
2. Населення.
3. Характеристика економіки (промисловість, сільське господарство, інфраструктура (транспорт, туризм, рекреація та ін.).
4. Туризм як галузь спеціалізації країн Північної Європи.
5. Зовнішньоекономічні зв'язки, внутрішні відмінності.
6. Економіко-географічна характеристика країн Південної Азії (Індія, Пакистан, Афганістан, Бангладеш, Непал, Бутан, Шрі-Ланка, Мальдіви) і Південно-Східної Азії у групі розвинених країн світу (М'янма, В'єтнам, Лаос, Таїланд, Філіппіни, Камбоджа, Малайзія, Бруней, Індонезія, Сінгапур, Східний Тимор).

Контрольні завдання:

1. Підготуйте доповідь-презентацію дослідження суспільно-географічної характеристики країн Південної (Індія, Пакистан, Афганістан, Бангладеш, Непал, Бутан, Шрі-Ланка, Мальдіви) і Південно-Східної Азії у групі розвинених країн світу (М'янма, В'єтнам, Лаос, Таїланд, Філіппіни, Камбоджа, Малайзія, Бруней, Індонезія, Сінгапур, Східний Тимор). Підготуйте доповідь-презентацію за типовим планом (Див. Дидактичні матеріали, ст. 79).

Практичне заняття з теми 20. Суспільно-географічна характеристика країн Північної Америки

Навчальні цілі: знати: місце країн Північної Америки у макрореґіоні й геоекономічній структурі світу; **вміти:** аналізувати диференціацію просторового, демогеографічного, економічного потенціалу країн Північної

Америку; визначити галузі спеціалізації окремих країн субрегіону; обговорити суспільно-географічні аспекти проблем економічного, демографічного, соціального, політичного розвитку країн Північної Америки.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Загальні відомості, геополітичне положення, фізико- та економіко-географічне положення.
2. Населення.
3. Характеристика економіки (промисловість, сільське господарство, інфраструктура (транспорт, туризм, рекреація та ін.).
4. Туризм як галузь спеціалізації країн Північної Америки.
5. Зовнішньоекономічні зв'язки, внутрішні відмінності.
6. Економіко-географічна характеристика країн Північної Америки (США, Канада).

Контрольні завдання:

1. Підготуйте доповідь-презентацію дослідження суспільно-географічної характеристики країн Північної Америки (США, Канада). Підготуйте доповідь-презентацію за типовим планом (Див. Дидактичні матеріали, ст. 79).

Практичне заняття з теми 21. Суспільно-географічна характеристика країн Південної Америки і Карибського регіону

Навчальні цілі: знати: місце країн Південної Америки у макрорегіоні й геоекономічній структурі світу; **вміти:** аналізувати диференціацію просторового, демографічного, економічного потенціалу розвинених країн Південної Америки; визначити галузі спеціалізації окремих країн субрегіону; обговорити суспільно-географічні аспекти проблем економічного, демографічного, соціального, політичного розвитку країн Південної Америки.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Загальні відомості, геополітичне положення, фізико- та економіко-географічне положення.

2. Населення.
3. Характеристика економіки (промисловість, сільське господарство, інфраструктура (транспорт, туризм, рекреація та ін.).
4. Туризм як галузь спеціалізації країн Південної Америки.
5. Зовнішньоекономічні зв'язки, внутрішні відмінності.
6. Економіко-географічна характеристика країн Південної Америки Болівія, Бразилія, Венесуела, Гаяна, Еквадор, Колумбія, Парагвай, Перу, Суринам, Уругвай, Чилі), Карибського регіону (Куба, Домініканська республіка, Гаїті, Пуерто-Рікі, Ямайка, Тринідад і Тобаго).

Контрольні завдання:

1. Підготуйте доповідь-презентацію дослідження суспільно-географічної характеристики країн Південної Америки (Болівія, Бразилія, Венесуела, Гаяна, Еквадор, Колумбія, Парагвай, Перу, Суринам, Уругвай, Чилі), Карибського регіону (Куба, Домініканська республіка, Гаїті, Пуерто-Рікі, Ямайка, Тринідад і Тобаго). Підготуйте доповідь-презентацію за типовим планом (Див. Дидактичні матеріали, ст. 79).

Практичне заняття з теми 22 Суспільно-географічна характеристика країн Південної і Центральної Африки

Навчальні цілі: *знати:* місце країн Південної і Центральної Африки у макрорегіоні й геоекономічній структурі світу; *вміти:* аналізувати диференціацію просторового, демографічного, економічного потенціалу країн Південної і Центральної Африки; визначити галузі спеціалізації окремих країн субрегіону; обговорити суспільно-географічні аспекти проблем економічного, демографічного, соціального, політичного розвитку країн Південної і Центральної Африки.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Загальні відомості, геополітичне положення, фізико- та економіко-географічне положення.
2. Населення.
3. Характеристика економіки (промисловість, сільське господарство, інфраструктура (транспорт, туризм, рекреація та ін.).
4. Туризм як галузь спеціалізації країн Південної і Центральної Африки.
5. Зовнішньоекономічні зв'язки, внутрішні відмінності.

6. Економіко-географічна характеристика країн Південної (Ангола, Ботсвана, Замбія, Зімбабве, Лесото, Малаві, Мозамбік, Намібія) і Центральної Африки: Габон (столиця Лібрєвіль), Екваторіальна Гвінея (столиця Малабо), Камерун (столиця Яунде), ДР Конго (столиця Кіншаса), Республіка Конго (столиця Браззавіль), Сан-Томе і Принсіпі (столиця Сан-Томе), ЦАР (столиця Бангі), Чад (столиця Нджамена).

Контрольні завдання:

1. Підготуйте доповідь-презентацію дослідження суспільно-географічної характеристики країн Південної (Ангола, Ботсвана, Замбія, Зімбабве, Лесото, Малаві, Мозамбік, Намібія) і Центральної Африки: Габон (столиця Лібрєвіль), Екваторіальна Гвінея (столиця Малабо), Камерун (столиця Яунде), ДР Конго (столиця Кіншаса), Республіка Конго (столиця Браззавіль), Сан-Томе і Принсіпі (столиця Сан-Томе), ЦАР (столиця Бангі), Чад (столиця Нджамена). Підготуйте доповідь-презентацію за типовим планом (Див. Дидактичні матеріали, ст. 79).

Практичне заняття з теми 23. Суспільно-географічна характеристика країн Північної і Західної Африки

Навчальні цілі: знати: місце країн Північної і Західної Африки у макрореєоні й геоекономічній структурі світу; **вміти:** аналізувати диференціацію просторового, демогеографічного, економічного потенціалу країн Північної і Західної Африки; визначити галузі спеціалізації окремих країн субреєону; обговорити суспільно-географічні аспекти проблем економічного, демографічного, соціального, політичного розвитку країн Північної і Західної Африки.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Загальні відомості, геополітичне положення, фізико- та економіко-географічне положення.
2. Населення.
3. Характеристика економіки (промисловість, сільське господарство, інфраструктура (транспорт, туризм, рекреація та ін.).
4. Туризм як галузь спеціалізації країн Північної і Західної Африки.
5. Зовнішньоекономічні зв'язки, внутрішні відмінності.

6. Економіко-географічна характеристика країн Північної (Алжир, Єгипет, Лівія, Марокко, Судан, Туніс, Західна Сахара) і Західної Африки (Бенін, Буркіна-Фасо, Кабо-Верде, Кот-Д'Івуар, Гамбія, Гана, Гвінея, Гвінея-Біссау, Ліберія, Малі, Нігер, Нігерія, Сенегал, Сьєрра-Леоне та Того).

Контрольні завдання:

1. Підготуйте доповідь-презентацію дослідження суспільно-географічної характеристики країн Північної (Алжир, Єгипет, Лівія, Марокко, Судан, Туніс, Західна Сахара) і Західної Африки (Бенін, Буркіна-Фасо, Кабо-Верде, Кот-Д'Івуар, Гамбія, Гана, Гвінея, Гвінея-Біссау, Ліберія, Малі, Нігер, Нігерія, Сенегал, Сьєрра-Леоне та Того). Підготуйте доповідь-презентацію за типовим планом (Див. Дидактичні матеріали, ст. 79).

Практичне заняття з теми 24. Суспільно-географічна характеристика Австралії і Океанії

Навчальні цілі: *знати:* місце Австралії і Океанії у макрореґіоні й геоекономічній структурі світу; *вміти:* аналізувати диференціацію просторового, демографічного, економічного потенціалу Австралії і Океанії; визначити галузі спеціалізації окремих країн Австралії і Океанії; обговорити суспільно-географічні аспекти проблем економічного, демографічного, соціального, політичного розвитку Австралії і Океанії.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Загальні відомості, геополітичне положення, фізико- та економіко-географічне положення.
2. Населення.
3. Характеристика економіки (промисловість, сільське господарство, інфраструктура (транспорт, туризм, рекреація та ін.).
4. Туризм як галузь спеціалізації країн Австралії і Океанії.
5. Зовнішньоекономічні зв'язки, внутрішні відмінності.
6. Економіко-географічна характеристика Австралії і Океанії.

Контрольні завдання:

1. Підготуйте доповідь-презентацію дослідження суспільно-географічної характеристики Австралії і Океанії: Полінезія (Нова Зеландія,

Американське Самоа, Острови Кука, Острів Пасхи, Французька Полінезія, Гаваї, Ніуе, Піткерн, Самоа, Токелау, Тонга, Тувалу, Волліс і Футуна); Меланезія (Соломонові Острови, Вануату, Фіджі, Папуа Нова Гвінея, Нова Каледонія, Молуккські острови, Папуа (провінція), Західне Папуа; Мікронезія (Науру, Острови Гілберта, Кірибаті, Маршалові острови, Федеративні Штати Мікронезії, Палау, Гуам (США), Північні Маріанські острови (США), Острів Вейк (США)). Підготуйте доповідь-презентацію за типовим планом (Див. Дидактичні матеріали, ст. 79).

5. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ПО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Обов'язковим елементом вивчення навчальної дисципліни «Регіональна економічна і соціальна географія» є самостійна робота студентів.

Самостійна робота є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від нормованих навчальних занять, тобто лекційних і практичних занять. Основні види самостійної роботи студентів такі: вивчення лекційного матеріалу; робота з опрацювання та вивчення рекомендованої літератури; підготовка до практичних занять;

Опрацювання лекційного матеріалу. Під час підготовки до лекції студент повинен опрацювати матеріал попередньої лекції з використанням підручників та інших джерел літератури.

На лекціях висвітлюють тільки основні теоретичні положення та найбільш актуальні проблеми, тому більшість питань виноситься на самостійне опрацювання.

Підготовка до практичних занять. Підготовка до практичних занять розпочинається з опрацювання лекційного матеріалу.

У процесі підготовки до практичних занять самостійна робота студентів є обов'язковою частиною навчальної роботи, без якої успішне і якісне засвоєння навчального матеріалу неможливе. Викладач у вступній лекції рекомендує студентам основну і додаткову літературу, а також методичні рекомендації до самостійної роботи та до організації практичних занять з дисципліни. У разі, коли студент не може самостійно розібратися в якомусь питанні, він може отримати консультацію у викладача.

Форми контролю за самостійною роботою: бесіда (10 б.)

Оцінювання самостійної роботи ЗМ 1: «0» – робота не виконана, «1-2» - незадовільно, «2-5» – задовільно, «5-8» – добре, «8-10» – відмінно.

Контроль за самостійною роботою відбуватиметься у формі перевірки географічної номенклатури (країни і їх столиці), робота над якою розвиває навички індивідуальної роботи та практичного застосування знань студента з навчальної дисципліни.

**ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.
ПЕРЕЛІК КРАЇН ЄВРОПИ, АЗІЇ ТА ЇХ СТОЛИЦЬ**
Країни і столиці Європи

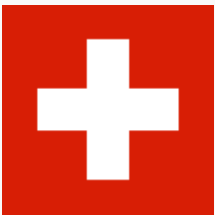

Прапор	Назва країни	Площа¹ (км²)	Столиця
	Австрія	83 871	Відень
	Албанія	28 748	Тирана
	Андорра	468	Андорра-ла-Велья
	Бельгія	30 528	Брюссель
	Білорусь	207 600	Мінськ
	Болгарія	110 879	Софія
	Боснія і Герцеговина	51 197	Сараєво
	Ватикан	0,44	Ватикан

	Велика Британія	243 610	Лондон
	Греція	131 957	Афіни
	Данія	43 094	Копенгаген
	Естонія	45 228	Таллінн
	Ірландія	70 273	Дублін
	Ісландія	103 000	Рейк'явік
	Іспанія	505 370 (в Європі - 497 891)	Мадрид
	Італія	301 340 (в Європі - 301 232)	Рим
	Казахстан (розташований в Азії і Європі)	2 724 900 (в Європі - 380 000)	Астана
	Косово ³	10 887	Приштина

	Латвія	64 589	Рига
	Литва	65 300	Вільнюс
	Ліхтенштейн	160	Вадуц
	Люксембург	2 586	Люксембург
	Македонія	25 713	Скоп'є
	Мальта	316	Валлетта
	Молдова	33 851	Кишинів
	Монако	2,02	Монако
	Нідерланди	41 543 (в Європі – 41 215)	Амстердам

	Німеччина	357 022	Берлін
	Норвегія	323 802	Осло
	Польща	312 685	Варшава
	Португалія	92 090 (в Європі - 91 289)	Лісабон
	Росія (розташована в Азії і Європі)	17 098 242 (в Європі - 3 783 533)	Москва
	Румунія	238 391	Бухарест
	Сан-Марино	61	Сан-Марино
	Сербія (без Косово)	77 474	Белград
	Словаччина	49 035	Братислава

	Словенія	20 273	Любляна
	Туреччина (розташована в Азії і Європі)	783 562 (в Європі - 23 764)	Анкара
	Угорщина	93 028	Будапешт
	Україна	603 550	Київ
	Фінляндія	336 563	Гельсінкі
	Франція	643 801 (в Європі - 551 500)	Париж
	Хорватія	56 594	Загреб
	Чехія	78 867	Прага
	Чорногорія	13 812	Подгориця

	Швейцарія	41 277	Берн
	Швеція	450 295	Стокгольм

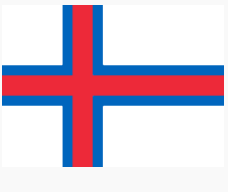

Примітки:

1. В список не включені залежні території Європи та країни, які відносять до Азії (Казахстан, Туреччина).
2. Косово – частково визнана держава. Україною не визнана.

Інші території Європи

До інших територій Європи відносяться: залежні території (Гернсі, Гібралтар, Джерсі, Острів Мен, Фарерські Острови, Ян-Маєн); територія з особливим статусом, обумовленим в міжнародній угоді (Свальбард).

Прапор	Назва країни	Площа ¹ (км ²)	Столиця
	Гернсі (Велика Британія)	78	Сент-Пітер-Порт
	Гібралтар (Велика Британія)	7	Гібралтар
	Джерсі (Велика Британія)	116	Сент-Гелієр
	Острів Мен (Велика Британія)	572	Дуглас
	Свальбард (Норвегія)	62 045	Лонг'їр

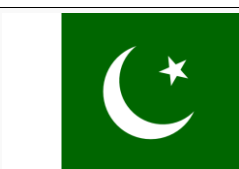

	Фарерські Острови (Данія)	1 393	Торсгавн
	Ян-Маєн (Норвегія)	377	-

Країни і столиці Азії

Прапор	Назва країни	Площа ¹ (км ²)	Столиця
	Азербайджан	86 600	Баку
	Афганістан	652 230	Кабул
	Бангладеш	148 460	Дакка
	Бахрейн	760	Манама
	Бруней	5 765	Бандар-Сері-Бегаван
	Бутан	38 394	Тхімпху
	В'єтнам	331 210	Ханой

	Вірменія	29 743	Єреван
	Грузія	69 700	Тбілісі
	Єгипет (розташований в Азії і Африці)	1 001 450 (в Азії - 60 000)	Каїр
	Ємен	527 968 (в Азії - 524 172)	Сана
	Ізраїль	20 770	Єрусалим ³
	Індія	3 287 263	Нью-Делі
	Індонезія	1 904 569 (в Азії - 1 484 029)	Джакарта
	Ірак	438 317	Багдад
	Іран	1 648 195	Тегеран
	Йорданія	89 342	Амман

	Казахстан (розташований в Азії і Європі)	2 724 900 (в Азії - 2 344 900)	Нур-Султан
	Камбоджа	181 035	Пномпень
	Катар	11 586	Доха
	Киргизстан	199 951	Бішкек
	Китай	9 596 960	Пекін
	Кіпр	9 251	Нікосія
	Кувейт	17 818	Ель-Кувейт
	Лаос	236 800	В'єнт'ян
	Ліван	10 400	Бейрут
	Малайзія	329 847	Куала-Лумпур

	Мальдіви	298	Мале
	Монголія	1 564 116	Улан-Батор
	М'янма	676 578	Найп'ідо
	Непал	147 181	Катманду
	Об'єднані Арабські Емірати	83 600	Абу-Дабі
	Оман	309 500	Маскат
	Пакистан	796 095	Ісламабад
	Палестинська Держава	6 220	Єрусалим (східний) ⁴
	Південна Корея	99 720	Сеул
	Північна Корея	120 538	Пхеньян

	Росія (розташована в Азії і Європі)	17 098 242 (в Азії - 13 314 709)	Москва
	Саудівська Аравія	2 149 690	Ер-Ріяд
	Сирія	185 180	Дамаск
	Сінгапур	697	Сінгапур
	Східний Тимор	14 874	Ділі
	Таджикистан	144 100	Душанбе
	Таїланд	513 120	Бангкок
	Тайвань ⁵	35 980	Тайбей
	Туреччина (розташована в Азії і Європі)	783 562 (в Азії - 759 798)	Анкара
	Туркменістан	488 100	Ашгабат

	Узбекистан	447 400	Ташкент
	Філіппіни	300 000	Маніла
	Шрі-Ланка	65 610	Шрі-Джаяварденепура-Котте
	Японія	377 915	Токіо

Примітки:

1. Більшість країн світу визнає столицею Ізраїлю місто Тель-Авів.
2. Єрусалим (східний) – заявлена столиця. Фактична тимчасова столиця Палестинської Держави – Рамалла.
3. Тайвань – частково визнана держава. Україною не визнана.
4. Флаінг-Фіш-Коув – найбільший населений пункт Острова Різдва (Австралія). Офіційної столиці немає.

Інші території Азії

До інших територій Азії відносяться: залежні території (Акротирі і Декелія, Британська Територія в Індійському Океані, Кокосові Острови, Острів Різдва); території з особливим статусом, обумовленим в міжнародних угодах (Гонконг, Макао); території, що оспорується кількома державами (Острови Спратлі, Парасельські Острови).

Прапор	Назва країни	Площа ¹ (км ²)	Столиця
	Акротирі і Декелія (Велика Британія)	254	Епіскопі

	Британська Територія в Індійському Океані (Велика Британія)	60	Дієго-Гарсія
	Гонконг (Китай)	1 108	Гонконг
	Кокосові Острови (Австралія)	14	Вест-Айленд
	Макао (Китай)	28	Макао
	Острів Різдва (Австралія)	135	Флаїнг-Фіш-Коув
	Острови Спратлі (спірна територія)	5	
	Парасельські Острови (спірна територія)	8	

САМОСТІЙНА РОБОТА ДО ЗМІСТОВОГО МОДУЛЯ 2.

Форми контролю за самостійною роботою ЗМ 2: бесіда (5 б.)

Оцінювання самостійної роботи: «0» – робота не виконана, «1-2» – задовільно, «3-4» – добре, «5» – відмінно.

Контроль за самостійною роботою відбуватиметься у формі перевірки географічної номенклатури (країни і їх столиці), робота над якою розвиває навички індивідуальної роботи та практичного застосування знань студента з навчальної дисципліни.

ПЕРЕЛІК КРАЇН ПІВНІЧНОЇ АМЕРИКИ, ПІВДЕННОЇ АМЕРИКИ, АФРИКИ, АВСТРАЛІЇ І ОКЕАНІЇ ТА ЇХ СТОЛИЦЬ

Країни столиці Північної Америки

Прапор	Назва країни	Площа (км ²)	Столиця
	Антигуа і Барбуда	443	Сент-Джонс
	Багамські Острови	13 880	Нассау
	Барбадос	430	Бриджтаун
	Беліз	22 966	Бельмопан
	Гаїті	27 750	Порт-о-Пренс
	Гватемала	108 889	Гватемала
	Гондурас	112 090	Тегусігальпа
	Гренада	344	Сент-Джорджес

	Домініка	751	Розо
	Домініканська Республіка	48 670	Санто-Домінго
	Канада	9 984 670	Оттава
	Коста-Рика	51 100	Сан-Хосе
	Куба	110 860	Гавана
	Мексика	1 964 375	Мехіко
	Нікарагуа	130 370	Манагуа
	Панама	75 420	Панама
	Сальвадор	21 041	Сан-Сальвадор

	Сент-Вінсент і Гренадини	389	Кінгстаун
	Сент-Кітс і Невіс	261	Бастер
	Сент-Люсія	616	Кастрі
	Сполучені Штати Америки	9 833 517 (в Північній Америці - 9 805 206)	Вашингтон
	Тринідад і Тобаго	5 128	Порт-оф-Спейн
	Ямайка	10 991	Кінгстон

Інші території Північної Америки

До інших територій Північної Америки відносяться: залежні території (Американські Віргінські Острови, Ангілья, Аруба, Бермудські Острови, Британські Віргінські Острови, Гренландія, Кайманові Острови, Кліппертон, Кюрасао, Монтсеррат, Острів Навасса, Острови Теркс і Кайкос, Пуерто-Рико, Сен-Бартельмі, Сен-Мартен, Сен-П'єр і Мікелон, Сінт-Мартен); території держав, що вважаються їх невід'ємною частиною, але розміщені в Північній Америці (Бонайре, Гваделупа, Мартиніка, Нуева-Еспарта, Саба, Сан-Андрес і Провіденсія, Сінт-Естатіус, Федеральні володіння Венесуели).

Прапор	Назва країни	Площа ¹ (км ²)	Столиця
	Американські Віргінські Острови (США)	1 910	Шарлотта- Амалія
	Ангілья (Велика Британія)	91	Валлі
	Аруба (Нідерланди)	193	Ораньєстад
	Бермудські Острови (Велика Британія)	54	Гамільтон
	Бонайре (Нідерланди)	294	Кралендейк
	Британські Віргінські Острови (Велика Британія)	151	Род-Таун
	Гваделупа (Франція)	1 628	Бас-Тер
	Гренландія (Данія)	2 166 086	Нуук
	Кайманові Острови (Велика Британія)	264	Джорджтаун
	Кліппертон (Франція)	2	-

	Кюрасао (Нідерланди)	444	Віллемстад
	Мартиніка (Франція)	1 128	Фор-де-Франс
	Монтсеррат (Велика Британія)	102	Плімут ³
	Нуева-Еспарта (Венесуела)	1 151	
	Острів Навасса (США)	5	-
	Острови Теркс і Кайкос (Велика Британія)	948	Кокберн-Таун
	Пуерто-Рико (США)	9 104	Сан-Хуан
	Саба (Нідерланди)	13	Боттом
	Сан-Андрес і Провіденсія (Колумбія)	53	
	Сен-Бартельмі (Франція)	24	Густавія

	Сен-Мартен (Франція)	53	Маріго
	Сен-П'єр і Мікелон (Франція)	242	Сен-П'єр
	Сінт-Естатіус (Нідерланди)	21	Ораньєстад
	Сінт-Мартен (Нідерланди)	34	Філіпсбург
	Федеральні володіння Венесуели	342	

Країни і столиці Південної Америки

Прапор	Назва країни	Площа ¹ (км ²)	Столиця
	Аргентина	2 780 400	Буенос-Айрес
	Болівія	1 098 581	Сукре
	Бразилія	8 515 770	Бразилія

	Венесуела	912 050 (в Південній Америці - 910 557)	Каракас
	Гаяна	214 969	Джорджтаун
	Еквадор	283 561	Кіто
	Колумбія	1 138 910 (в Південній Америці - 1 138 857)	Богота
	Парагвай	406 752	Асунсьйон
	Перу	1 285 216	Ліма
	Суринам	163 820	Парамарибо
	Уругвай	176 215	Монтевідео
	Чилі	756 102 (в Південній Америці - 755 938)	Сантьяго

Інші території Південної Америки

До інших територій Південної Америки відносяться: залежні території (Південна Джорджія і Південні Сандвічеві Острови; Фолкленські (Мальвінські) Острови); територія, що вважається невід'ємною частиною Франції, але розміщена в Південній Америці (Французька Гвіана).

Прапор	Назва країни	Площа ¹ (км ²)	Столиця
	Південна Джорджія і Південні Сандвічеві Острови (Велика Британія)	3 903	Кінг-Едвард-Пойнт
	Фолклендські (Мальвінські) Острови (Велика Британія)	12 173	Стенлі
	Французька Гвіана (Франція)	83 534	Касенна

Країни і столиці Африки

Прапор	Назва країни	Площа ¹ (км ²)	Столиця
	Алжир	2 381 741	Алжир
	Ангола	1 246 700	Луанда
	Бенін	112 622	Порто-Ново

	Ботсвана	581 730	Габороне
	Буркіна-Фасо	274 200	Уагадугу
	Бурунді	27 830	Гітега
	Габон	267 667	Лібревіль
	Гамбія	11 300	Банжул
	Гана	238 533	Аккра
	Гвінея	245 857	Конакрі
	Гвінея-Бісау	36 125	Бісау
	Демократична Республіка Конго	2 344 858	Кіншаса

	Джибуті	23 200	Джибуті
	Екваторіальна Гвінея	28 051	Малабо
	Еритрея	117 600	Асмера
	Ефіопія	1 104 300	Аддис-Абеба
	Єгипет (розташований в Африці і Азії)	1 001 450 (в Африці - 941 450)	Каїр
	Замбія	752 618	Лусака
	Західна Сахара ³	266 000	Ель-Аюн ⁴
	Зімбабве	390 757	Хараре
	Кабо-Верде	4 033	Прая
	Камерун	475 440	Яунде

	Кенія	580 367	Найробі
	Коморські Острови	2 235	Мороні
	Кот-д'Івуар	322 463	Ямусукро
	Лесото	30 355	Масеру
	Ліберія	111 369	Монровія
	Лівія	1 759 540	Триполі
	Маврикій	2 040	Порт-Луї
	Мавританія	1 030 700	Нуакшот
	Мадагаскар	587 041	Антананаріву

	Малаві	118 484	Лілонгве
	Малі	1 240 192	Бамако
	Марокко	446 550	Рабат
	Мозамбік	799 380	Мапуту
	Намібія	824 292	Віндгук
	Нігер	1 267 000	Ніамей
	Нігерія	923 768	Абуджа
	Південний Судан	644 329	Джуба

	Південно-Африканська Республіка	1 219 090	Преторія
	Республіка Конго	342 000	Браззавіль
	Руанда	26 338	Кігалі
	Сан-Томе і Принсіпі	964	Сан-Томе
	Свазіленд	17 364	Мбабане
	Сейшельські Острови	455	Вікторія
	Сенегал	196 722	Дакар
	Сомалі	637 657	Могадішо
	Судан	1 861 484	Хартум

	Сьєрра-Леоне	71 740	Фрітаун
	Танзанія	947 300	Додома
	Того	56 785	Ломе
	Туніс	163 610	Туніс
	Уганда	241 038	Кампала
	Центральноафриканська Республіка	622 984	Бангі
	Чад	1 284 000	Нджамена

Примітки:

1. Західна Сахара – визнана ООН. Окупована Марокко.
2. Ель-Аюн столиця де-юре. Фактична тимчасова столиця Західної Сахари – Тифариті.
3. Лас-Пальмас-де-Гран-Канарія і Санта-Крус-де-Тенеріфе почергово (на чотири роки) є столицями Канарських Островів (Іспанія).

4. Порт-о-Франсе – неофіційний адміністративний центр. Французькі Південні і Антарктичні Території управляються з міста Сен-П'єр, яке знаходиться на Реюньйоні.

Інші території Африки

До інших територій Африки відносяться: залежні території (Острови Святої Єлени, Вознесіння і Трістан-да-Кунья; Французькі Південні і Антарктичні Території); території держав, що вважаються їх невід'ємною частиною, але розміщені в Африці (Канарські Острови, Мадейра, Майотта, Мелілья, Пантеллерія, Пелагські Острови, Реюньйон, Сеута, Сокотра, Суверенні Території Іспанії).

Прапор	Назва країни	Площа ¹ (км ²)	Столиця
	Канарські Острови (Іспанія)	7 447	Лас-Пальмас-де-Гран-Канарія, Санта-Крус-де-Тенеріфе ⁵
	Мадейра (Португалія)	801	Фуншал
	Майотта (Франція)	376	Мамудзу
	Мелілья (Іспанія)	12,3	Мелілья
	Острови Святої Єлени, Вознесіння і Трістан-да-Кунья (Велика Британія)	394	Джеймстаун
	Пантеллерія (Італія)	83	

	Пелагські Острови (Італія)	25	
	Реюньйон (Франція)	2 512	Сен-Дені
	Сеута (Іспанія)	18,5	Сеута
	Сокотра (Ємен)	3 796	
	Суверенні Території Іспанії	1	-
	Французькі Південні і Антарктичні Території (Франція)	7 829	Порт-о-Фран

Австралія і Океанія

Прапор	Країна	Столиця
	Австралія	Канберра
	Нова Зеландія	Веллінгтон
Меланезія		
	Вануату	Порт-Віла

	Папуа Нова Гвінея	Порт-Морсбі
	Соломонові Острови	Хоніара
	Фіджі	Сува
Мікронезія		
	Кірибаті	Південна Тарава
	Маршаллові Острови	Маджуро
	Федеративні Штати Мікронезії	Палікір
	Науру	Ярен ²
	Палау	Нгерулмуд
Полінезія		
	Самоа	Апіа
	Тонга	Нукуалофа
	Тувалу	Фунафуті
Самоврядні території		
	Американське Самоа	Паго-паго
	Волліс і Футуна	Мата-Уту

	Гуам	Хатанга
	Ніуе	Алофі
	Нова Каледонія	Нумеа
	Норфолк	Кінгстон
	Острови Кука	Аваруа
	Північні Маріанські Острови	Сайпан
	Піткерн	Адамстаун
	Токелау	Атафу
	Французька Полінезія	Папете

6. ДИДАКТИЧНІ МАТЕРІАЛИ

Змістовий модуль 1: Вступ до курсу: основні положення дисципліни. Дидактичні матеріали до практичного заняття з теми **1. Теоретичні аспекти дослідження регіональної економічної і соціальної географії світу.** Завдання 2: для заповнення табл. 1.2. «Характеристики методів економічної і соціальної географії» використайте наступну інформацію.

Регіональна економічна і соціальна географія світу використовує методи, що характерні як для всієї системи географічних наук, так і для інших суспільних наук. Вірний вибір методів дослідження важливий для підвищення їх ефективності. Це пов'язано з наростаючим потоком самої різноманітної і різномасштабної інформації, що використовується в регіональній економічній і соціальній географії світу. Вміння вірно використовувати ті або інші методи досліджень дає можливість краще організувати збирання, оцінку та обробку різноманітної інформації, а також утворювати на цій основі якісно нову інформацію. Як стверджує географ В.П. Максаковський (нар. у 1924 р.), в арсеналі економічної і соціальної географії є перевірені багатовіковим досвідом розвитку географії так звані “традиційні” методи досліджень і також “нові” методи, що появились під впливом і у зв'язку з потребами НТР. До групи перших методів відносять історичний, картографічний, порівняльний, спостережень, статистичний, економічного районування та ряд інших. Інша група включає методи економіко-математичні, а також дистанційних спостережень.

Дидактичні матеріали до практичного заняття з теми **2. Сучасна політична карта світу та етапи її формування. Класифікація країн світу.** Завдання 2: для заповнення табл. 2.1 «Сучасні підходи до регіонального поділу світу» використайте наступну інформацію.

Так, у Європі традиційно виділяють Західну, Північну та Південну Європу. Але після знищення соціалістичної ідеології та послідуєчого розпаду ряду колишніх соціалістичних держав, “монолітна” Східна Європа не має більше тієї єдності та спільності, що була раніше, і цей великий регіон доцільно розбити на два: Східну Європу (в якій залишилися Європейська частина Росії, Україна, країни Прибалтики, Білорусь, Польща та ін.) та Південно-Східну Європу (куди ввійшли країни південного “блоку”: Болгарія, країни колишньої Югославії, Румунія, Молдова тощо).

Азію традиційно поділяють на Південно-Західну (або Близький та Середній Схід), Південну, Східну, Південно-Східну. Території цих регіонів давно склались, і кожний з них охоплює країни, які тяжіють до відповідних географічних регіонів Азії. Представляється доцільним виділення п'ятого регіону – Північна та Центральна Азія, до якого ввійшли азіатські країни та території колишнього Союзу (Азіатська частина Росії, Казахстан, країни Середньої Азії). В Америці виділяються два великих регіони – Північна Америка або Англо-Америка та Латинська Америка, яка розподіляється на два субрегіони: Середня Америка (входять Мексика та країни Центральної Америки і ВестІндії) та Південна Америка, що складається з Андських країн та країн Амазонії і Ла-Плати. Африку згідно з історичними, культурно-етнічними, географічними аспектами традиційно поділяють на п'ять регіонів: Північний, Західний, Центральний, Східний та Південний. До історико-географічного регіону Австралія та Океанія входять материк Австралія та всі острівні держави і території Тихого океану.

Завдання 2. для заповнення таблиці 2.2 «Історико-географічні субрегіони» скористайтесь наступної інформацією.

Найбільш яскраво вони виражені в Азії (Близький Схід, Середній Схід, Закавказзя, Далекий Схід, Середня Азія та ін.), і в меншій мірі в Європі (Прибалтика, Скандинавія, Британські острови, Балкани тощо).

На карті світу виділяють наступні історико-географічні субрегіони, що об'єднують країни за ознаками сусідства, спільності історичного і господарсько-культурного розвитку:

- Близький Схід – знаходиться на стику Азії і Північної Африки. Включає Єгипет, Судан, Ізраїль, Сирію, Ліван, Туреччину, Ірак, Кіпр, країни Аравійського півострова і невеличкі держави Перської затоки; Середній Схід – Іран, Афганістан. Іноді в цей субрегіон включають також і країни Близького Сходу;

- Скандинавія – Данія, Норвегія, Швеція, Ісландія;
- Сахель (араб. – узбережжя, берег пустелі) – Мавританія, Сенегал, Малі, Буркіна-Фасо, Нігер, Чад, Судан, частково Ефіопія і Сомалі;
- Закавказзя – Грузія, Вірменія, Азербайджан;
- Середня Азія – Туркменістан, Узбекистан, Таджикистан, Киргизія;
- Далекий Схід – входять країни східної Азії: схід Росії, Китай, КНДР, Південна Корея, Японія, Монголія, Тайвань;

- Магриб – (араб. – захід) – Туніс, Алжир, Марокко (власне Магриб), а також Лівія, Мавританія, Західна Сахара, які разом утворюють «Великий Магриб»;

- Левант – об'єднує країни східного узбережжя Середземного моря: Сірія, Ліван, Ізраїль, Палестина, Кіпр;

- Прибалтика – Литва, Латвія, Естонія.

Таким чином, диференціація світу на історико-географічні регіони є найбільш природною.

Вона дає змогу для універсального їх вивчення з урахуванням природних, історичних, культурних, господарських, та інших особливостей, що в свою чергу, має не тільки загальнонауковий, але й прикладний інтерес.

Дидактичні матеріали до практичного заняття з теми **4. Географія світових природних ресурсів**. Завдання 3: за даними таблиці 4.1. проаналізуйте виснаження основних природних ресурсів «Оцінка термінів виснаження викопних ресурсів (розрахунки «Римського клубу»)».

Таблиця 4.1

Викопні ресурси	Глобальні запаси *, млрд. Т	Ймовірний щорічний приріст видобутку, %	Розрахунковий час вичерпання, років
Залізо	100	1,8	173
Хром	0,17	2,6	154
Вугілля	500	4,1	150
Свинець	0,1	2,0	64
Алюміній	1,2	6,4	55
Нафта	450	4,0	50
Природний газ	220	4,6	49
Мідь	0,3	4,7	48
Уран, торій	0,0025**	1,0	7000***

Передбачався оптимістичний прогноз, що розвідані запаси зростуть у найближчі десятиліття в 5 разів.

** Наведено запаси дешевого ядерного палива – менш 80 \$ за 1 кг.

***Запаси ядерного палива можуть реально забезпечити енергією людство на сторіччя унаслідок високого енергетичного еквівалента урану і за умови використання вже розробленої технології виділення і «спалювання»

плутонію в реакторах на швидких нейтронах (наприклад, реактор БН-600 на Білоруської АЕС ефективно і безпечно експлуатується з 1980 р.).

Дидактичні матеріали до практичного заняття з теми **9. Географія галузей вторинного сектора економіки. Географія промисловості світу.**

Завдання 2: для створення картосхеми «Виробництво легкових автомобілів у світі на початку XXI ст.» скористайтесь наступною інформацією.

Групи країн за характером розвитку автомобілебудування:

а) країни, в автомобілебудуванні яких домінують національні компанії виробники (Японія, США, Німеччина, Франція, Італія, Швеція, Росія, Республіка Корея);

б) країни, в автомобілебудуванні яких панують іноземні компанії, а національні виробники мають незначні позиції або ж стали філіями великих ТНК (Великобританія, Іспанія, Австралія, Мексика, Бразилія, Аргентина, Канада, Чехія, Польща, Індія, Китай, Румунія, Україна);

в) країни, автомобілебудування яких майже повністю контролюється іноземними компаніями (Бельгія, Нідерланди, Австрія, Угорщина, Словенія, Португалія, Греція, Ірландія, Данія, Швейцарія, Туреччина, Іран, Таїланд, Філіппіни, Південна Африка, Нігерія, Алжир, Єгипет, Кенія, нова Зеландія, Колумбія, Венесуела).

г) Основні центри виробництва легкових автомобілів у країнах: США – Детройт, Нью-Йорк, Сент-Луїс, Канзас-Сіті, Атланта, Лос-Анджелес, Уілмінгтон, Лансінг, Флінт, Даллас, Форт-Уерт, Балтимор; Японія – Токіо, Осака, Нагоя, Кобе, Хіросіма; Німеччина – Вольфсбург, Ганновер, Кельн, Штутгарт, Рюссельсхайм, Мюнхен, Ейзенах; Італія – Турін, Мілан, Модена, Рим, Неаполь; Франція – Париж, Ліон; Великобританія – Бірмінгем, Лондон, Лутон, Оксфорд; Іспанія – Мадрид, Барселона, Вальядолід, Віго; Швеція – Стокгольм; Бельгія – Брюссель, Антверпен; Росія – Тольятті, Нижній Новгород, Москва; Польща – Бельсько-Бяла, Познань; Чехія – Пльзень, Млада-Болеслав; Україна – Запоріжжя; Республіка Корея – Сеул; Китай – Шанхай, Пекін, Шиянь; Індія – Мадрас, Калькутта, Бомбей; Туреччина – Стамбул, Бурса, Ізмір; Мексика – Мехіко, Пуебло, Тoluка; Бразилія – Сан-Паулу, Белу-Орізонті; Аргентина – Кордова, Буенос-Айрес; Канада – Монреаль, Торонто, Вінзор, Гамільтон; Австралія – Джилонг.

Змістовий модуль 2. Європейсько-Азійський, Америко-Австралійський регіон. Дидактичні матеріали до практичних занять з тем *Суспільно-географічна характеристика країн Західної, Північної, Південної, Центральної Європи, Східної, Південно-Західної, Центральної Південної та Південно-Східної Азії, Північної Америки, Південної Америки, Південної, Центральної, Північної, Західної Африки, Австралії та Океанії.* Завдання 1: підготуйте доповідь-презентацію суспільно-географічної характеристики країн Західної Європи на прикладі країн Франції, Бельгії, Нідерландів, Люксембургу, Німеччини, Австрії, Ліхтенштейну, Швейцарії за типовим планом.

Для доповідей і презентацій по країнах рекомендується дотримуватися наступного плану-характеристики країни:

- територія, географічне положення;
- політична карта регіону, суспільний лад і державний устрій;
- населення: чисельність, склад, трудові ресурси, зайнятість, міграції; особливості розселення населення, міста, георелігійна ситуація;
- природні умови і ресурси;
- структура господарства: промисловість та її галузі, енергетика, обробна промисловість;
- високотехнологічні виробництва;
- спеціалізація і розміщення сільського господарства;
- транспорт, зв'язок і телекомунікації;
- нематеріальна діяльність, туризм;
- природна і культурна спадщина;
- зовнішні зв'язки, міжнародні послуги, внутрішні відмінності.

Створити ініціативні групи експертів (по 2-3 особи) та представити проведене дослідження у вигляді доповіді та електронної презентації (до 20 слайдів); студенти, які не доповідають обраний субрегіон на занятті також створюють на парі групи експертів для проведення дискусії; представлення субрегіону може відбуватися у вигляді доповіді, дискусії, інтерв'ю, запитань-відповідей із виділеними ролями для експертів соціо-економіко-географа, журналіста чи політика, еколога чи експерта з регіонального розвитку тощо.

7. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ:

Основна)

1. Безуглий В. В., Козинець С. В. Регіональна економічна та соціальна географія світу: Посібник. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2003. – 688 с.
2. Безуглий В. В. Економічна і соціальна географія зарубіжних країн: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: В. Ц. “Академія”, 2005. – 704 с.
3. Білецький М. І. Соціальна географія: навч. посібник / М. І. Білецький, І. В. Ванус, Л. І. Котик. – Львів: Вид. ЛНУ, 2019. – 239с.
4. Кузик С. Регіональна економічна і соціальна географія світу (розвинені країни): навч. посібник / С. Кузик, Л. Котик, І. Ванда. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. – 148 с.
5. Немець Л. М., Сільченко Ю. Ю., Вірченко П. А. Економічна і соціальна географія України. Навчальний посібник. – Харків, 2014. – 265 с.
6. Сюткін С.І. Курс лекцій з географії світового господарства. – Суми : СумДПУ, 2020. –142 с.

Додаткова)

1. Білецький М. І. Соціальна географія: словник-довідник / М. І. Білецький, І. В. Ванда, Л. І. Котик. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2014. – 164 с.
2. Голиков А. П. Та ін. Вступ до економічної та соціальної географії: Підручник/А. П. Голиков, Я. Б. Олійник, А. В, Степаненко.-К.: Либідь, 1996. –320 с.
3. Матуз О.В. Робочий зошит для практичних занять з географії населення. – Кам’янець-Подільський: ТОВ «Друкарня «Рута»». – 2017 – 84 с
4. Масляк П.О., Олійник Я. Б. Степаненко А. В. Словник-довідник учня з економічної і соціальної географії світу. – Київ, Лібра, 1996. –328с.
5. Муромцева Ю.І. Робоча програма та методичні рекомендації до курсу “ Економічна і соціальна географія зарубіжних країн ” для студентів спеціальностей 014 Середня освіта (Історія) всіх форм навчання вищих навчальних закладів . Методичні рекомендації.- Харків, ХНПУ ім. Г.С. Сковороди.- 2017. – 30 с.

6. Соціальна географія: підручник / за ред.. Л. Немець та К. Мензенцева. – Київ: фенікс, 2019 . – 304 С.
7. Соціально-географічна географія світу / за ред. С. П. Кузика – Тернопіль: Підручники і посібники, 1998. – 256 с.
8. Немець Л. М. Основи соціальної географії: навчальний посібник / Л. М. Немець, К. Ю. Сегіда, Н. В. Гусєва. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. – 235 с.
9. Регіональна економічна і соціальна географія: методичні рекомендації до вивчення дисципліни для студентів денної форми навчання спеціальності 103 «Науки про Землю» (Географія) ОС «Бакалавр» / укладач Т.Ю. Лужанська – Мукачєво: МДУ, 2017. – 42 с. (1,7 д.а.).
- 10.Топчієв О.Г. Основи суспільної географії: Підручник. – Одеса: Астропринт, 2009. – 544 с.
- 11.Юрківський В. М. Країни світу. – К.: Либідь, 1999. – 386 с.
- 12.Юрківський В. М. Регіональна економічна і соціальна географія. Зарубіжні країни. – К.: Либідь, 2000. – 416 с.
- 13.Шаблій О.І. Основи загальної суспільної географії.: Підручник. – Вид. центр ЛДУ, 2003. – 444 с.

8. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

http://www.nbuv.gov.ua	Бібліотека ім. В.І.Вернадського
http://www.ukrcenter.com	Український центр
http://lib.meta.ua	Бібліотека
http://www.lib.ua-ru.net	Студентська електронна бібліотека
http://www.ulif.org.ua/ulp/dict_all/	Словники України on-line
library.iapm.edu.ua/metod/2328.pdf	Бібліотека МАУП
https://www.uneca.org/publications/africancentre-for-statistics	African Centre for Statistics URL
https://www.abs.gov.au/	Australian Bureau for Statistics.
https://www.usa.gov/statistics	Data and Statistics about the U.S.
https://www.cia.gov	The World Factbook.
https://data.worldbank.org/	World Bank Open Data.
http://esa.un.org	World Urbanization Prospects.
http://www.who.org.un	Всесвітня організація з охорони здоров'я.
http://www.iom.org.un	Міжнародна організація з міграції (МОМ)
http://www.ilo.org.un	Міжнародна організація праці (МОП)
http://www.un.org/russian/esa/surveyeys.htm	Основні огляди і доповіді ООН в економічній і соціальній сферах
http://merkator.org.ua/dovidnyk/krajiny-pivdennoji-ameryky/	Країни і їх столиці
https://tut-cikavo.com/krajini/yevropa/744-tsikavi-fakti-pro-krajini-evropi	Фото для обкладинки

Навчальне видання

Укладачі Лісовський А.С., Матуз О.В., Любинська І.Б.

Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи з
дисципліни «Регіональна економічна і соціальна географія»

Підп. до друку 01.02.2022 р. Формат 60x84/16
Гарнітура Times New Roman. Папір офсетний.
Друк офсетний. Умов. друк. арк. 3,4
Тираж 30 примірників
Замовлення № 11